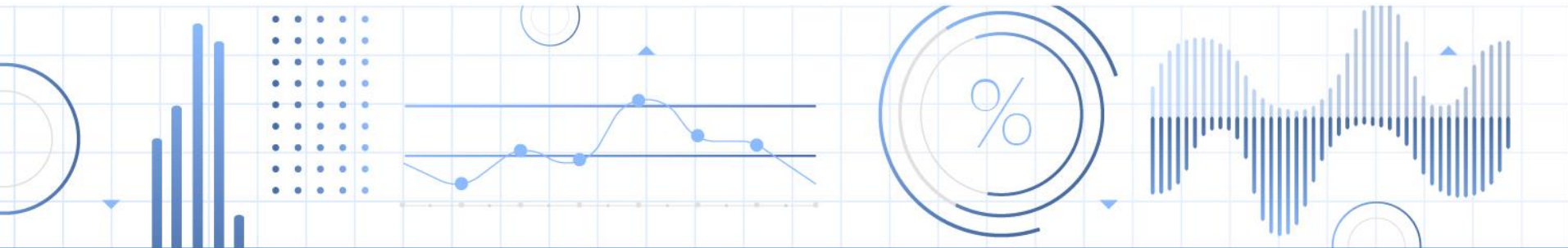

Attica Economic Review

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2023

«Βελτίωση στα θεμελιώδη οικονομικά μεγέθη το 2023, εντεινόμενες οι προκλήσεις το 2024»

Περιεχόμενα

1.	Πρόλογος	3
2.	Διεθνές περιβάλλον	5
3.	Οικονομικό κλίμα	11
4.	Βραχυχρόνιοι δείκτες	16
5.	Δημοσιονομικά	24
6.	Τραπεζικά	30
7.	Ενέργεια	38
8.	Ειδικό θέμα: Η συμβολή της ποντοπόρου ναυτιλίας στην ελληνική οικονομία	43

Σημείωση: Το δελτίο παρουσιάζει στοιχεία που ήταν διαθέσιμα έως και τις 9/1/2024

Πρόλογος – Διεθνείς εξελίξεις

Η πορεία της διεθνούς οικονομίας το 2023 αναδείχθηκε καλύτερη των επιφυλακτικών προσδοκιών που δημιούργησαν αλληπάλληλες διαταραχές, όπως οι εμπόλεμες συρράξεις σε Ουκρανία και Μέση Ανατολή, η διάρκεια και ένταση της σφιχτότερης νομισματικής πολιτικής, η μεταβλητότητα στις τιμές ενέργειας και η επιμονή του πληθωρισμού σε επιμέρους κατηγορίες όπως τα τρόφιμα. Ωστόσο, οι **προκλήσεις για το 2024** είναι ακόμα εντονότερες. Η γεωπολιτική αστάθεια, η οικονομική και πολιτική αβεβαιότητα, ο μεγάλος αριθμός εκλογικών αναμετρήσεων, μεταξύ άλλων στις ΗΠΑ, την Ινδία, την Ευρωπαϊκή Ένωση, το υψηλό κόστος χρηματοδότησης, το υψηλό χρέος σε ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες και η ανάγκη για σταθεροποίηση του πληθωρισμού σε χαμηλά επίπεδα είναι μόνο ορισμένες εξ αυτών των προκλήσεων.

Στις επιμέρους οικονομικές τάσεις που καταγράφηκαν στην **Ευρώπη και παγκοσμίως** προς τα τέλη του 2023, ξεχωρίζουν οι εξής:

- Το **οικονομικό κλίμα** βελτιώθηκε στην Ευρώπη για τρίτο συνεχόμενο μήνα τον Δεκέμβριο, κυρίως λόγω ανάκαμψης της καταναλωτικής εμπιστοσύνης και των επιχειρηματικών προσδοκιών στις Κατασκευές, το Λιανικό Εμπόριο και τις Υπηρεσίες, καθώς οι προσδοκίες στη Βιομηχανία παρέμειναν αμετάβλητες.
- Οι **διεθνείς τιμές ενέργειας** κατέγραψαν περαιτέρω κάμψη τον Δεκέμβριο. Το **ευρώ** ενισχύθηκε περαιτέρω έναντι του δολαρίου τον ίδιο μήνα.
- Το **κόστος χρηματοδότησης** του ιδιωτικού τομέα σημείωσε μόνο μικρές διακυμάνσεις στην Ευρωζώνη τον Νοέμβριο. Οι αποδόσεις κρατικών ομολόγων κινήθηκαν πτωτικά προς τα τέλη του έτους.
- Οι **διεθνείς κεφαλαιαγορές** εμφανίζουν μικτές τάσεις, με άνοδο τον Δεκέμβριο σε ΗΠΑ και Ευρωζώνη, αλλά πτώση στην Κίνα.
- Μεταξύ των σημαντικών εξελίξεων για την Ευρώπη το Δεκέμβριο, ξεχωρίζει η πολιτική συμφωνία που επετεύχθη σε επίπεδο Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τους **νέους δημοσιονομικούς κανόνες στην ΕΕ**.

Πρόλογος – Εγχώριες τάσεις

Για την **ελληνική οικονομία**, το **2023** αποτύπωσε την ενίσχυση της εμπιστοσύνης των διεθνών επενδυτών προς τα ελληνικά χρεόγραφα. Η ανάκτηση της επενδυτική βαθμίδας για το κρατικό αξιόγραφο, από τριών εκ των τεσσάρων διεθνών οίκων που αναγνωρίζει η ΕΚΤ είναι δείγμα του βελτιωμένου επενδυτικού κλίματος. Στο σύνολο του 2023, ο γενικός δείκτης τιμών μετοχών στο ελληνικό χρηματιστήριο κατέγραψε άνοδο 39%, ενώ τα spread των ελληνικών ομολόγων σε σχέση με τα Ευρωπαϊκά μειώθηκαν. Ο πληθωρισμός αποκλιμακώθηκε σε μεγάλο βαθμό, σε 4,2% στο 11-μηνο, ωστόσο παραμένει υψηλός σε επιμέρους κατηγορίες όπως είδη πρώτης ανάγκης.

Σημαντικές προκλήσεις και ευκαιρίες διαφαίνονται για το **2024**, με προτεραιότητα να αποτελεί η επιτάχυνση των παραγωγικών επενδύσεων και η προώθηση δομικών μεταρρυθμίσεων οι οποίες θα αυξήσουν την παραγωγικότητα και θα επιτρέψουν την περαιτέρω σύγκλιση με την υπόλοιπη Ευρώπη, σε ένα περιβάλλον αυξανόμενης δημοσιονομικής πίεσης.

Επιπλέον **θετικές εξελίξεις εγχωρίως:**

- Σε κλαδικό επίπεδο, η εγχώρια **βιομηχανική παραγωγή** εμφάνισε σημάδια έντονης ανάκαμψης στο τέταρτο τρίμηνο του 2023.
- Η **αγορά εργασίας** εμφανίζει περαιτέρω πρόοδο τον Νοέμβριο, αν και με σαφώς βραδύτερο ρυθμό.
- Η **δημοσιονομική πορεία** στο 10-μηνο του 2023 καταγράφεται εντός των στόχων.

Μεταξύ των **προκλήσεων:**

- Σε κλαδικό επίπεδο, η δραστηριότητα στο **λιανικό εμπόριο** συνεχίζει να καταγράφει κόπωση στο τέταρτο τρίμηνο του 2023.
- Το έλλειμμα στο **εξωτερικό ισοζύγιο** παραμένει υψηλό.
- Το ύψος του **μη εξυπηρετούμενου δανεισμού** παραμένει υψηλό, τόσο εντός όσο και εκτός τραπεζικών ισολογισμών.

Στο **ειδικό θέμα** του δελτίου παρουσιάζεται ανάλυση της συμβολής της ποντοπόρου ναυτιλίας στην ελληνική οικονομία.

2. Διεθνές περιβάλλον

Διεθνές περιβάλλον - Σύνοψη

- Βελτίωση σημείωσε το **οικονομικό κλίμα** τον Δεκέμβριο στην Ευρωζώνη, για τρίτο μήνα σε σειρά. Παγκοσμίως, υποχώρηση κατέγραψαν οι δείκτες **καταναλωτικής** και **επιχειρηματικής εμπιστοσύνης** τον προηγούμενο μήνα.
- Υποχώρηση σημείωσαν οι τιμές του **πετρελαίου** και του **φυσικού αερίου** τον Δεκέμβριο. Άνοδο κατέγραψαν τα **βασικά μέταλλα** και οι τιμές **τροφίμων και ποτών** τον Νοέμβριο.
- Άνοδικά κινήθηκε η ισοτιμία του **ευρώ** σε σχέση με το δολάριο τον Δεκέμβριο.
- Άνοδο κατέγραψαν οι **κεφαλαιαγορές** σε Ευρωζώνη και ΗΠΑ, και υποχώρηση στην Κίνα τον Δεκέμβριο.
- Το **κόστος κεφαλαίου** υποχώρησε για τις επιχειρήσεις και ανήλθε για τα νοικοκυριά στην Ευρωζώνη τον Νοέμβριο. Οι αποδόσεις των κρατικών ομολόγων υποχώρησαν σε ΗΠΑ και Ευρωζώνη τον Δεκέμβριο.

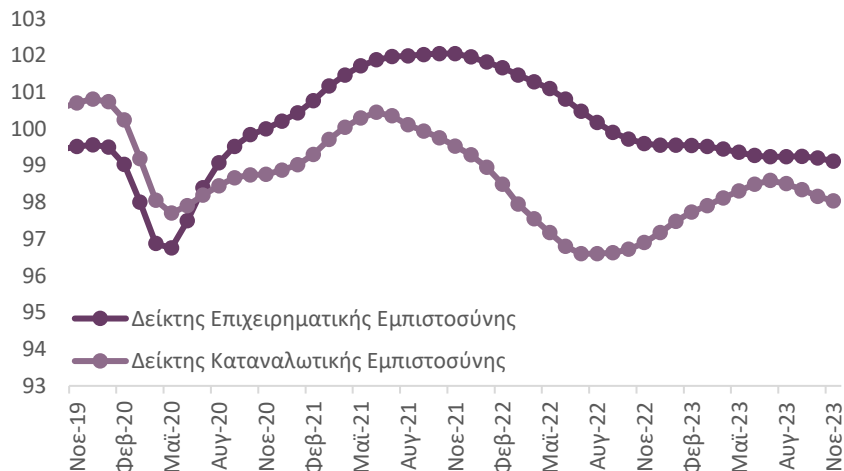
Βελτίωση του οικονομικού κλίματος στην Ευρωζώνη

Υποχώρηση καταναλωτικής και επιχειρηματικής εμπιστοσύνης παγκοσμίως τον Νοέμβριο

Περαιτέρω βελτίωση του δείκτη οικονομικού κλίματος στην Ευρωζώνη, στις 96,4 μονάδες τον Δεκέμβριο

Δείκτες Οικονομικού κλίματος χωρών ΟΟΣΑ

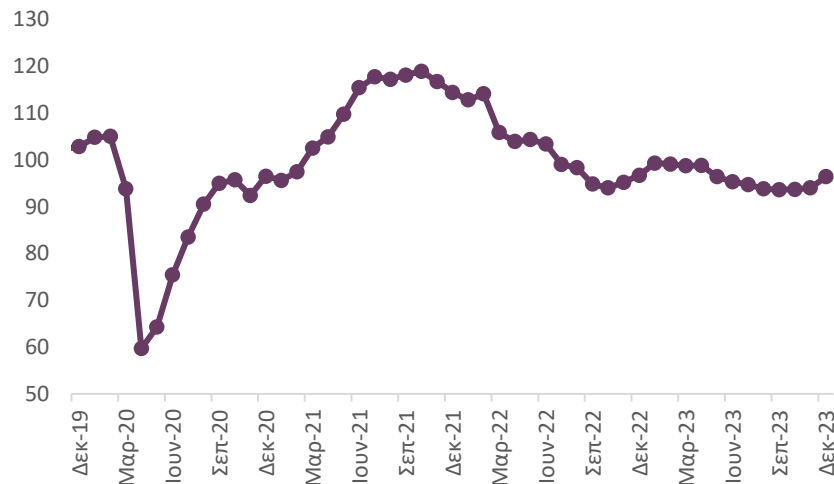
(στοιχεία εποχικά διορθωμένα, μακροχρόνιος μέσος 2008-2020 = 100)

Πηγή: ΟΟΣΑ, έως 11/2023

Δείκτης Οικονομικού κλίματος της Ευρωζώνης

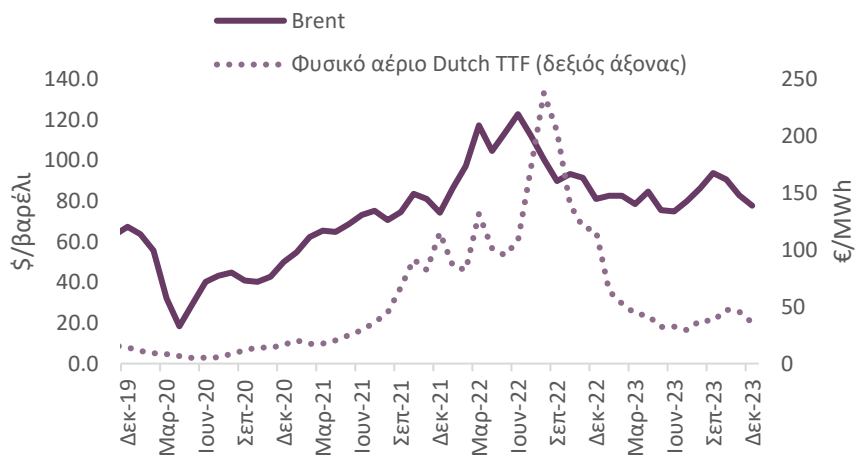
(στοιχεία εποχικά διορθωμένα, μακροχρόνιος μέσος 2000-2019 = 100)

Πηγή: DG ECFIN, έως 12/2023

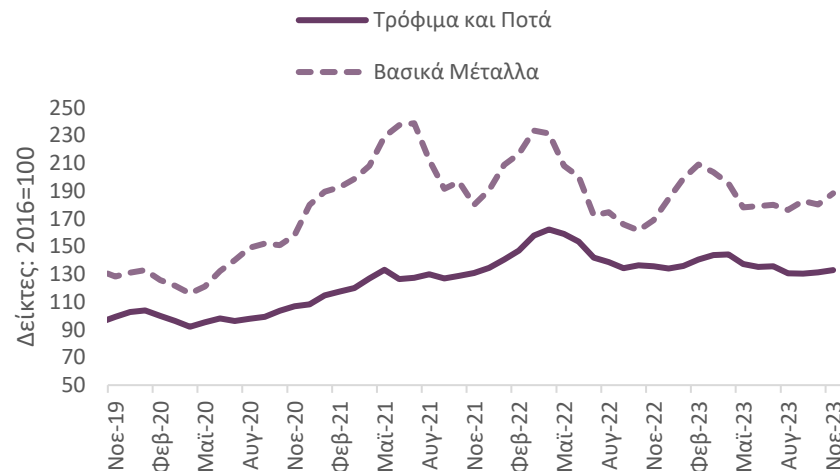
Υποχώρηση της διεθνούς τιμής πετρελαίου και του φυσικού αερίου τον Δεκέμβριο

Υποχώρηση της τιμής του Brent τον Δεκέμβριο κατά 6,4%, στα \$77,6/βαρέλι. Πτώση 21,9% στα 35,8€/MWh για το συμβόλαιο φυσικού αερίου TTF επόμενου μήνα.

Πηγή: EIA και NYMEX, έως 12/2023

Άνοδος στις τιμές τροφίμων και ποτών (1,1%) και στις τιμές βασικών μετάλλων (4,5%) τον Νοέμβριο

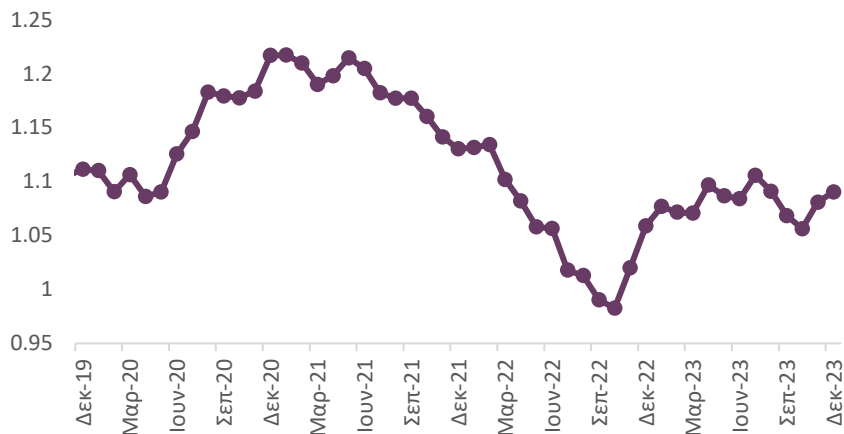

Πηγή: ΔΝΤ, Commodity data portal, έως 11/2023

Ανοδικά κινήθηκαν η ισοτιμία ευρώ/δολαρίου τον Δεκέμβριο καθώς και οι διεθνείς κεφαλαιαγορές, πλην Κίνας

Η ισοτιμία ευρώ/δολαρίου κατέγραψε άνοδο τον Δεκέμβριο (+0,9%), στα 1,09 \$/€

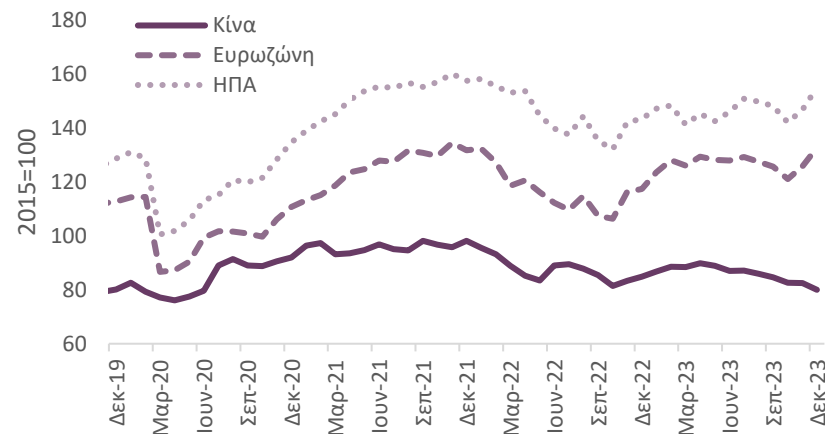
Ισοτιμία ευρώ/δολαρίου

Πηγή: ΕΚΤ, έως 12/2023

Άνοδος των τιμών μετοχών σημειώθηκε σε ΗΠΑ (+5,6%) και Ευρωζώνη (+5,4%), ενώ συνεχίστηκε η υποχώρηση στην Κίνα (-3,0%) τον Δεκέμβριο

Χρηματιστηριακοί Δείκτες Μετοχών

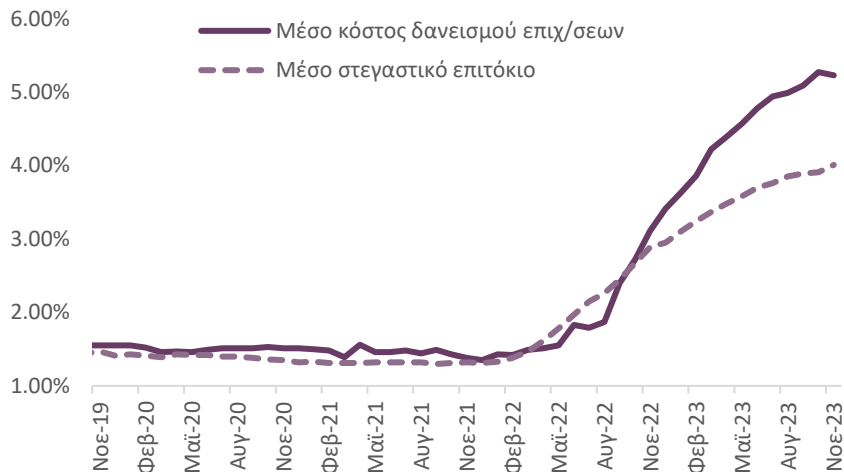
Πηγή: ΟΟΣΑ, μηνιαίος μ.ό. τιμών κλεισίματος γενικών δεικτών, έως 12/2023.

Περαιτέρω άνοδος του κόστους χρηματοδότησης στην Ευρωζώνη για τα νοικοκυριά. Υποχωρούν οι αποδόσεις των κρατικών ομολόγων σε ΗΠΑ και Ευρωζώνη

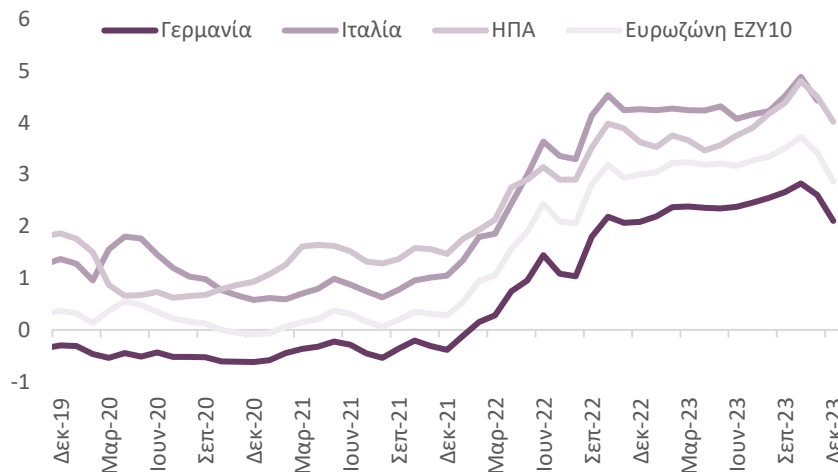
Άνοδος κόστους δανεισμού για νοικοκυριά (στο 4,0%), υποχώρηση για επιχειρήσεις (σε 5,2%) στην Ευρωζώνη τον Νοέμβριο

Υποχώρηση αποδόσεων 10-ετών κρατικών ομολόγων σε ΗΠΑ (στο 4,0%) και Ευρωζώνη (στο 2,9%) τον Δεκέμβριο

Τραπεζικά επιτόκια δανεισμού στην Ευρωζώνη

Αποδόσεις 10-ετών κρατικών ομολόγων

Πηγή: ΕΚΤ, έως 11/2023

Πηγή: ΟΟΣΑ και ΕΚΤ, έως 12/2023. Σημείωση: Διαθέσιμα στοιχεία για Ιταλία έως 11/2023.

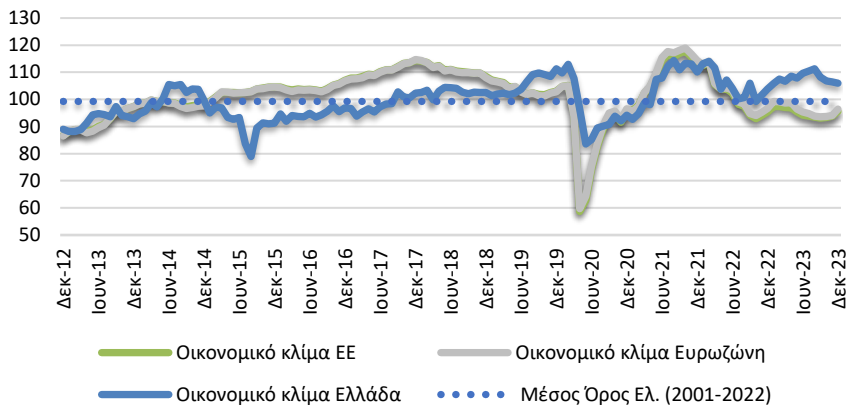
3. Οικονομικό κλίμα

Οικονομικό κλίμα - Σύνοψη

- Ο δείκτης **Οικονομικού Κλίματος** εξασθένησε ελαφρά τον Δεκέμβριο και παράλληλα διατηρήθηκε ήπια υψηλότερα από το αντίστοιχο επίπεδο του προηγούμενου έτους (+2,2 μονάδες του δείκτη σε σχέση με τον Δεκέμβριο 2022).
- Στις **επιχειρηματικές προσδοκίες**, σημειώθηκε μικρή ενίσχυση σε Λιανικό εμπόριο, Υπηρεσίες και Κατασκευές, με τις προσδοκίες στη Βιομηχανία να εξασθενούν.
- Η **καταναλωτική εμπιστοσύνη** παρουσίασε μικρή βελτίωση, ενώ παράλληλα κυμάνθηκε ήπια υψηλότερα σε σχέση με ένα έτος νωρίτερα (+7,6 μονάδες του δείκτη έναντι του Δεκεμβρίου 2022).

Οριακή επιδείνωση του εγχώριου δείκτη οικονομικού κλίματος τον Δεκέμβριο, με μικρή ενίσχυση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης

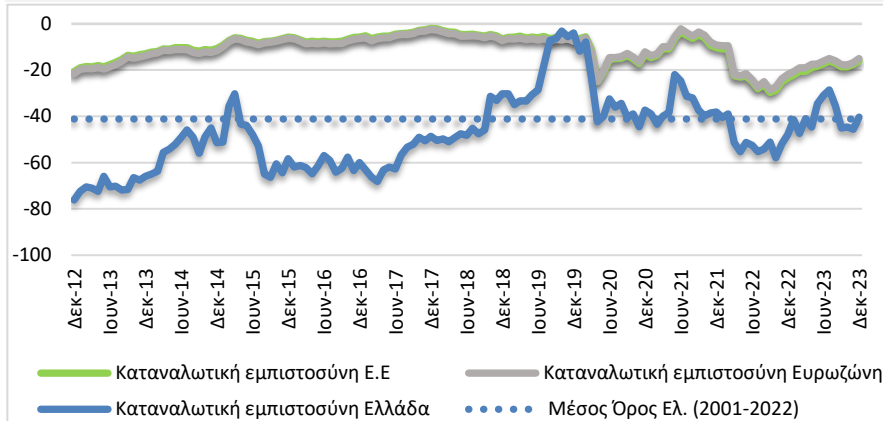
Επιδείνωση του δείκτη οικονομικού κλίματος, ενίσχυση σε όλους τους τομείς πλην Βιομηχανίας...

Ο δείκτης οικονομικού κλίματος εξασθένησε οριακά τον Δεκέμβριο στις 106,0 μονάδες, έναντι 106,4 μονάδων τον Νοέμβριο και 103,8 μονάδων πριν ένα χρόνο

Πηγή: IOBE, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έως 12/2023

...με το δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης να βελτιώνεται ελαφρά

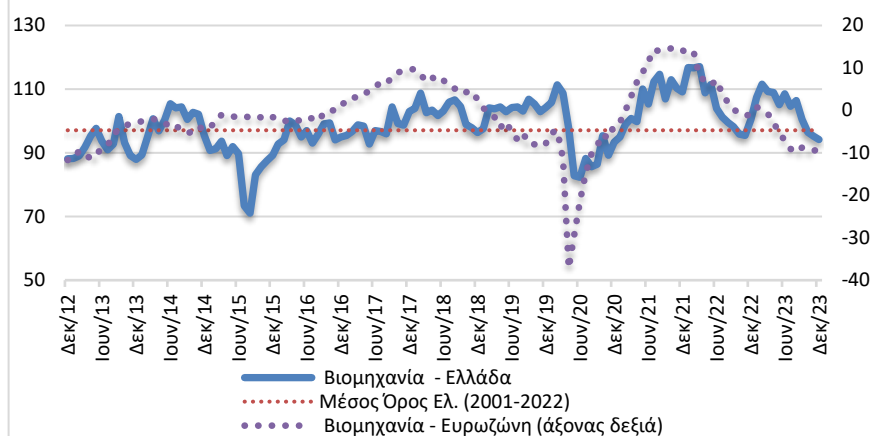

Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης βελτιώθηκε ήπια τον Δεκέμβριο και διαμορφώθηκε στις -40,3 μον. έναντι -45,6 τον Νοέμβριο, ελαφρά υψηλότερα από το περυσινό επίπεδο (-47,9 μον.).

Πηγή: IOBE, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έως 12/2023

Υποχώρηση των επιχειρηματικών προσδοκιών στη Βιομηχανία, ήπια ενίσχυση στις Υπηρεσίες

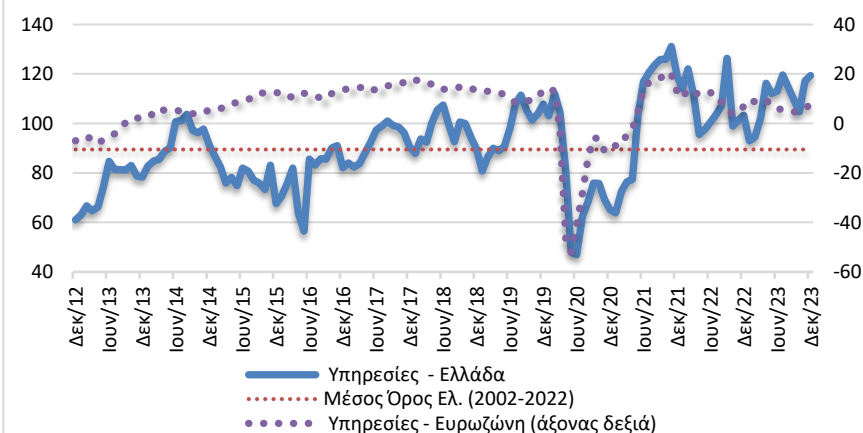
Εξασθένηση των προσδοκιών στη Βιομηχανία, λόγω ήπιας ενίσχυσης των αποθεμάτων

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη **Βιομηχανία** εξασθένησε ελαφρά τον Δεκέμβριο στις 94,1 (από 95,3 τον Νοέμβριο) μονάδες, σε αισθητά χαμηλότερο επίπεδο από το περυσινό (100,4 μον.).

Πηγή: IOBE, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έως 12/2023

Ήπια βελτίωση των προσδοκιών στις Υπηρεσίες, αισιοδοξία για την τρέχουσα ζήτηση

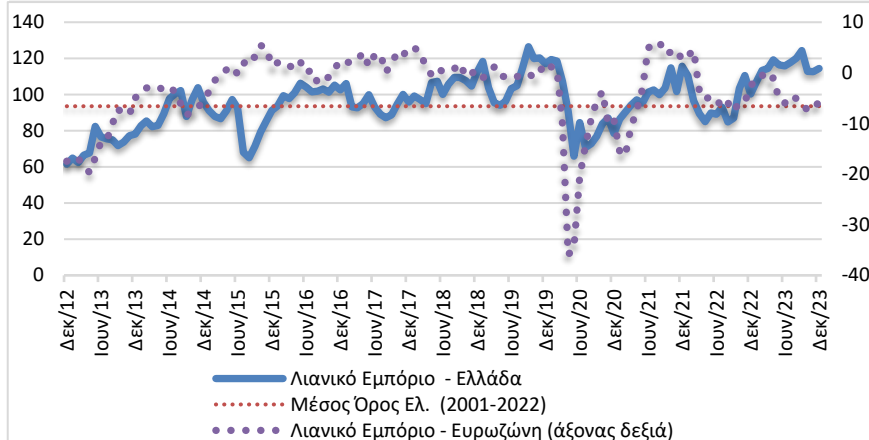

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Υπηρεσίες** ενισχύθηκε ήπια τον Δεκέμβριο, στις 119,3 μονάδες, από 117,3 τον Νοέμβριο, σε αισθητά υψηλότερα επίπεδα με πριν ένα χρόνο (103,3 μον.).

Πηγή: IOBE, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έως 12/2023

Μικρή ενίσχυση στο Λιανικό εμπόριο, αισθητή βελτίωση στις Κατασκευές

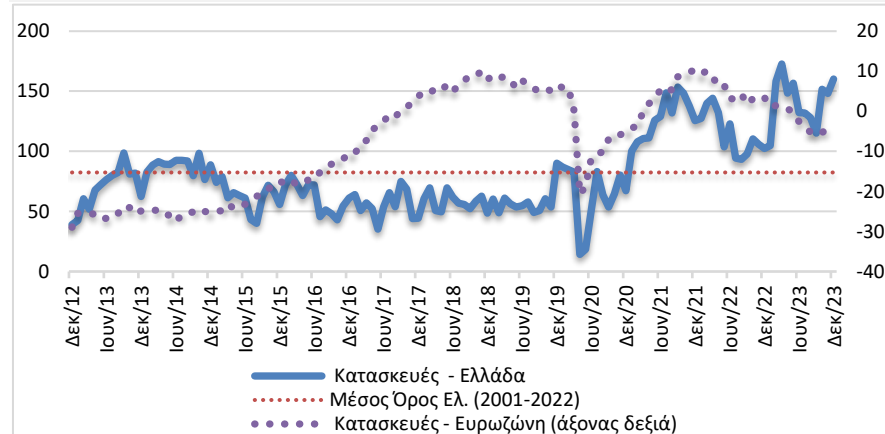
Μικρή βελτίωση στις προσδοκίες στο Λιανεμπόριο, αισιοδοξία από τις τρέχουσες πωλήσεις

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στο **Λιανικό Εμπόριο** βελτιώθηκε ελαφρά τον Δεκέμβριο στις 114,5 από 112,6 μον. τον Νοέμβριο, αισθητά υψηλότερα από ένα έτος νωρίτερα (100,3 μον.)

Πηγή: IOBE, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έως 12/2023

Αισθητή ενίσχυση των προσδοκιών στις Κατασκευές, σημαντική βελτίωση σε Ιδιωτικά έργα

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Κατασκευές** ενισχύθηκε αισθητά τον Δεκέμβριο, στις 160,0 μον., από 148,2 μον. τον Νοέμβριο, έντονα υψηλότερα του αντίστοιχου περυσινού (102,4 μον.)

Πηγή: IOBE, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, έως 12/2023

4. Βραχυχρόνιοι δείκτες δραστηριότητας

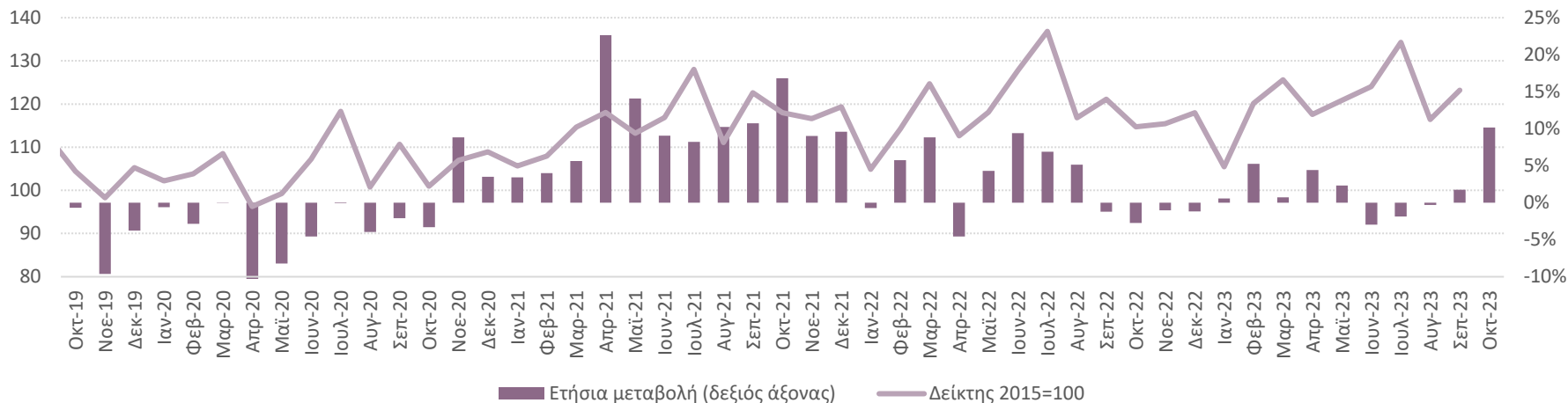

Βραχυχρόνιοι δείκτες δραστηριότητας - Σύνοψη

- Σημαντική αύξηση της **βιομηχανικής παραγωγής** τον Οκτώβριο (10,2%) σε σχέση με ένα χρόνο νωρίτερα.
- Επιτάχυνση της ιδιωτικής **οικοδομικής δραστηριότητας** τον Σεπτέμβριο του 2023, με μεγαλύτερες οικοδομές σε σχέση με το 2022.
- Εκ νέου μείωση του όγκου στο **λιανεμπόριο** τον Οκτώβριο.
- Μειώθηκε περαιτέρω το **ποσοστό ανεργίας**, στο 9,4% το εποχικά διορθωμένο ποσοστό τον Νοέμβριο, το χαμηλότερο ποσοστό μετά το καλοκαίρι του 2009.
- Στον **εξωτερικό τομέα**, έλλειμμα €1,4 δισεκ. κατέγραψε το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) τον Οκτώβριο, έναντι €2,7 δισεκ. το 2022, με βελτίωση στα ισοζύγια αγαθών, υπηρεσιών και δευτερογενών εισοδημάτων και επιδείνωση στα πρωτογενή εισοδήματα.
- Έλλειμμα €3,0 δισεκ. στο **ισοζύγιο αγαθών** τον Οκτώβριο, με μείωση εξαγωγών κατά €412 εκ. και εισαγωγών κατά €1,5 δισεκ.
- Πλεόνασμα €1,9 δισεκ. στο **ισοζύγιο υπηρεσιών** τον Οκτώβριο, με μείωση εισπράξεων (-€123 εκ.) και πληρωμών (-€383 εκ.).
- Ασθενέστερος ο **πληθωρισμός** τον Νοέμβριο στο 2,9% από 3,8% τον Οκτώβριο, όπως και στην Ευρωζώνη. Άνοδος του ρυθμού μεταβολής ΕνΔΤΚ, στο 3,7% τον Δεκέμβριο.

Μεγάλη ετήσια αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής τον Οκτώβριο (10,2%)

Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής

Η αύξηση οδηγείται από τους κλάδους παραγωγής ηλεκτρισμού (+17,7% αντί -21,6% πέρσι) και τη Μεταποίηση (+9,7% αντί +2,0%). Αντίθετα, μείωση της παραγωγής σημειώνεται στα Ορυχεία (-0,5% αντί +2,3%). Στους μεταποιητικούς κλάδους υψηλής βαρύτητας, η παραγωγή φαρμάκων ενισχύθηκε κατά 24,8% (αντί +14,5% το 2022), τα βασικά μέταλλα κατά 1,3% (αντί -7,1%) και τα Τρόφιμα κατά 9,6% (αντί ηπιότερης αύξησης κατά 1,5%)

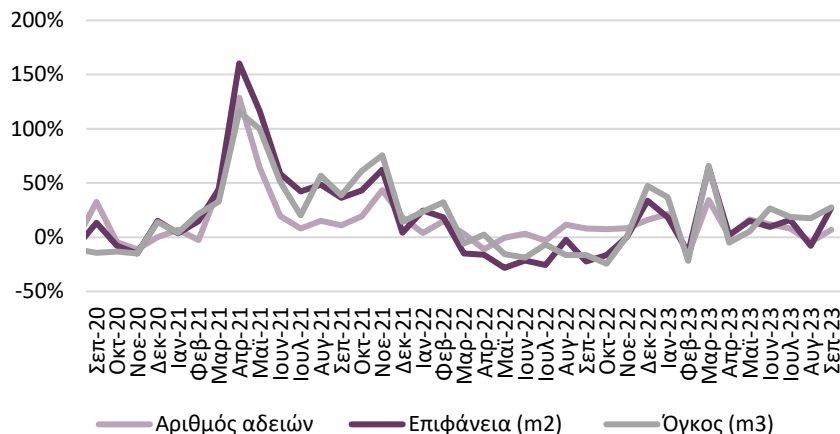
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, έως 10/2023

Επιτάχυνση της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας τον Σεπτέμβριο του 2023, σε σχέση με το 2022. Συνεχίστηκε η κάμψη στο λιανεμπόριο τον Οκτώβριο.

Αύξηση στις άδειες (6,9%), με μεγαλύτερες οικοδομές τόσο σε όγκο (27,6%) όσο και σε επιφάνεια (26,9%)

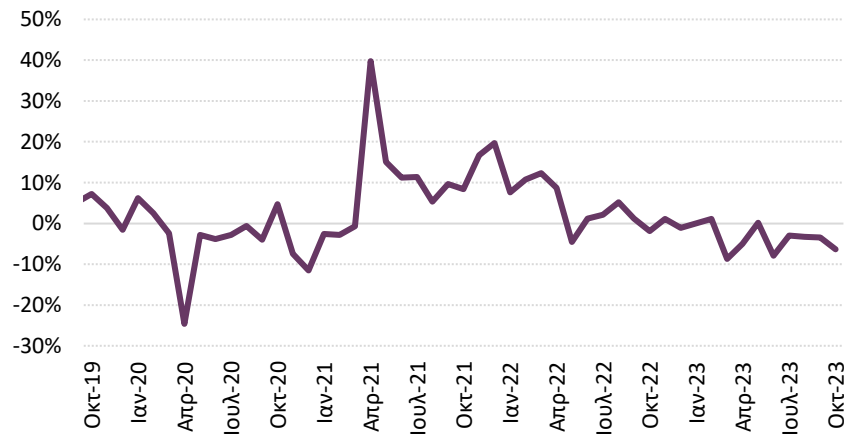
Ετήσια μείωση στον όγκο πωλήσεων τον Οκτώβριο (-6,3%) σε συνέχεια μείωσης 1,9% το προηγούμενο έτος

Ετήσια μεταβολή μεγεθών ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας (%)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, έως 9/2023

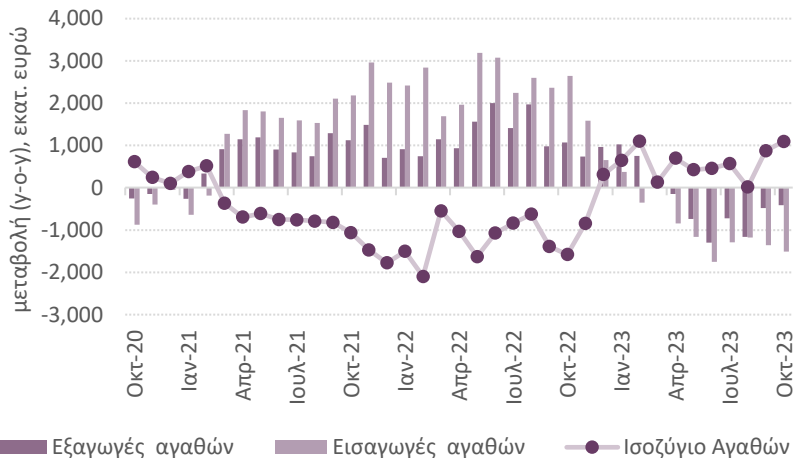
Δείκτης Όγκου στο Λιανικό Εμπόριο (ετήσια % μεταβολή)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, έως 10/2023

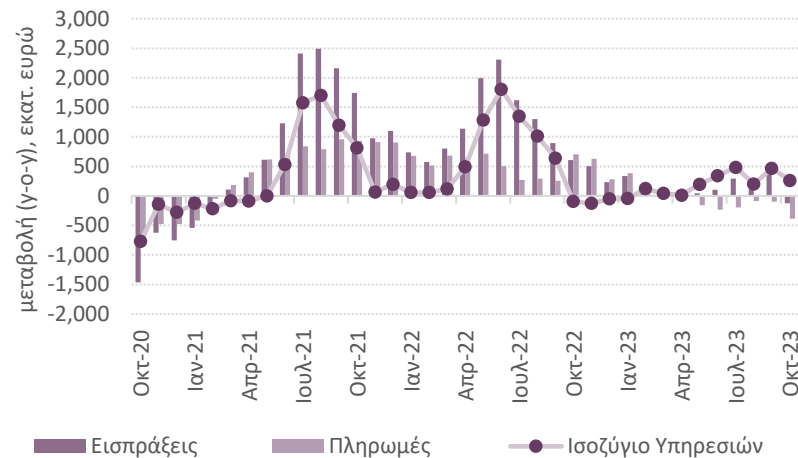
Περαιτέρω μεγάλη βελτίωση του ελλείμματος στο ισοζύγιο αγαθών τον Οκτώβριο και αύξηση του πλεονάσματος στο ισοζύγιο υπηρεσιών

Ισοζύγιο Αγαθών

Στα €3,0 δισεκ. το έλλειμμα **ισοζυγίου αγαθών**, έναντι €4,1 δισεκ. το 2022, με πτώση εξαγωγών κατά €412 εκ. και τριπλάσια μείωση εισαγωγών κατά €1,5 δισεκ. Οι μειωμένες εξαγωγές οφείλονται κατά 56% στα καύσιμα, ενώ οι μειωμένες εισαγωγές προήλθαν κατά 88% από τα καύσιμα.

Ισοζύγιο Υπηρεσιών

Το πλεόνασμα στο **ισοζύγιο υπηρεσιών** διαμορφώθηκε στα €1,9 δισεκ., με μείωση εισπράξεων και πληρωμών κατά €123 εκ. και €383 αντίστοιχα. Περαιτέρω αύξηση των εισπράξεων από τουρισμό κατά €157 εκ., με πτώση στις μεταφορικές εισπράξεις (-€313 εκ.).

Στα €8,7 δισεκ. το έλλειμμα του Ισοζυγίου Τρεχουσών Συναλλαγών (ΙΤΣ) στο δεκάμηνο του έτους, έναντι €14,6 δισεκ. το 2022

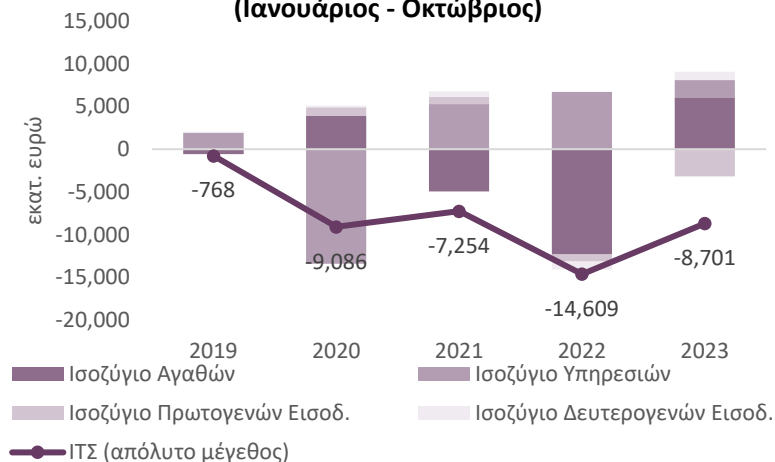
Σημαντική βελτίωση σε όλα τα ισοζύγια και κυρίως στα αγαθά, με σημαντική όμως επιδείνωση στο ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων.

Οκτώβριος 2023: Στα €1,4 δισεκ. το έλλειμμα στο Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών τον Οκτώβριο, έναντι €2,7 δισεκ. το 2022.

Ιανουάριος - Οκτώβριος 2023:

- Σημαντική μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών που διαμορφώθηκε στα €26,8 δισεκ., έναντι €32,8 δισεκ. το 2022, με μείωση των εξαγωγών κατά €2,9 δισεκ. και των εισαγωγών κατά €8,9 δισεκ. Το ισοζύγιο καυσίμων συνεισέφερε κατά 81% σε αυτή τη βελτίωση, με μείωση ελλείμματος κατά €4,9 δισεκ., ενώ το έλλειμμα στο ισοζύγιο λοιπών αγαθών (εκτός καυσίμων και πλοίων) μειώθηκε κατά €919 εκ.
- Το πλεόνασμα στο ισοζύγιο υπηρεσιών διαμορφώθηκε στα €20,8 δισεκ., βελτιωμένο κατά €2,1 δισεκ., με αύξηση εισπράξεων κατά €1,3 δισεκ. και μείωση πληρωμών κατά €747 εκ. Οι τουριστικές εισπράξεις αυξήθηκαν στα €19,6 δισεκ. (+€2,5 δισεκ.) στο δεκάμηνο, ξεπερνώντας τα ετήσια αποτελέσματα του 2019, ενώ οι εισπράξεις από μεταφορές μειώθηκαν στα €17,5 δισεκ. (-€2,0 δισεκ.).
- Ελλειμματικό το ισοζύγιο πρωτογενών εισοδημάτων στα -€3,5 δισεκ., έναντι -€347,7 εκ. το 2022, λόγω σημαντικής αύξησης των πληρωμών (τόκοι, μερίσματα, κέρδη).
- Ενίσχυση στο ισοζύγιο δευτερογενών εισοδημάτων στα €861,9 εκ., έναντι ελλείμματος €119,9 εκ. πέρυσι.

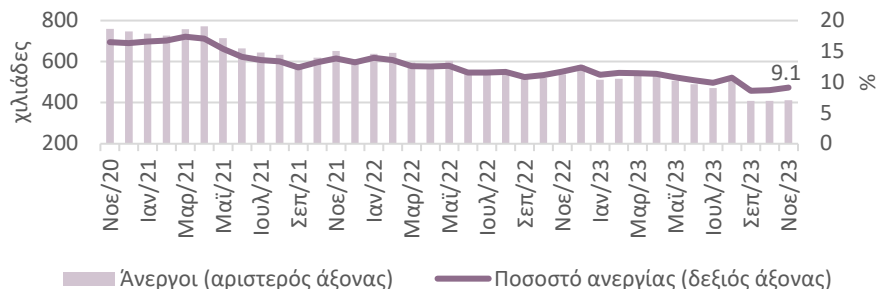
Απόλυτη μεταβολή (γ-ο-γ) (Ιανουάριος - Οκτώβριος)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 10/2023

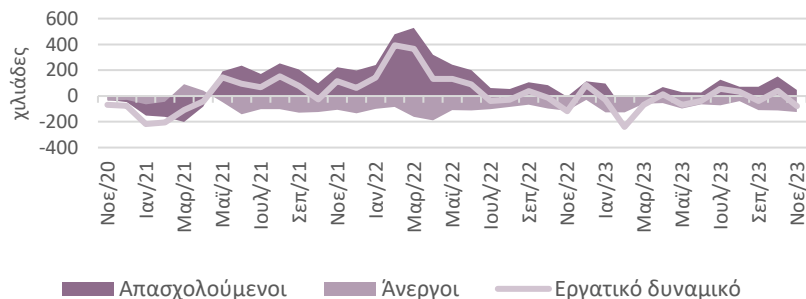
Συνεχίστηκε και τον Νοέμβριο η πτώση της ανεργίας

Ποσοστό ανεργίας και αριθμός ανέργων στην Ελλάδα

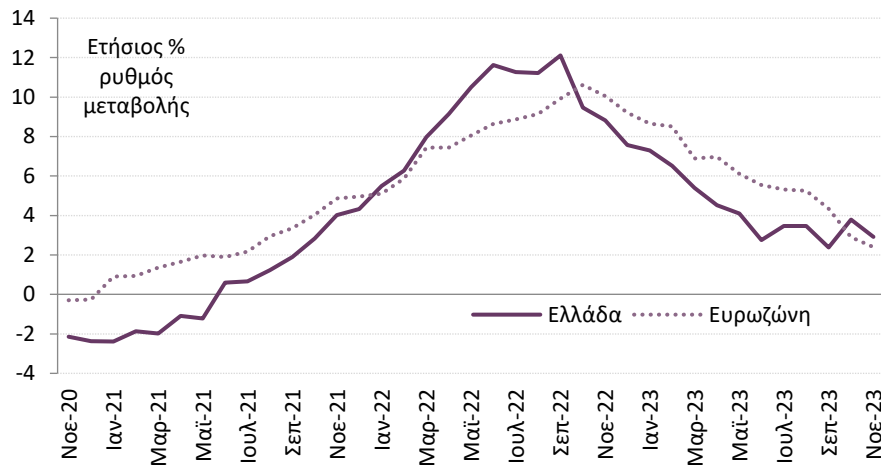
- Τον Νοέμβριο το μη εποχικά προσαρμοσμένο ποσοστό ανεργίας κατήλθε στο 9,1% από 11,7% τον ίδιο μήνα του 2022 παρουσιάζοντας πτώση κατά -2,6 ποσοστιαίες μονάδες
- Ο αριθμός των ανέργων την ίδια περίοδο περιορίστηκε κατά 23,3% ή κατά 125,2 χιλ. άτομα, στους 411,9 χιλ. από τους 537,1 χιλ.
- Παράλληλα, ο αριθμός των απασχολούμενων ενισχύθηκε κατά 46,7 χιλ. ή κατά 1,2%, στους 4.095,7 χιλ. από τους 4.048,8
- Το εποχικά προσαρμοσμένο ποσοστό ανεργίας τον Νοέμβριο του 2023 διαμορφώθηκε σε 9,4%, αμετάβλητο σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα.
- Με βάση τα στοιχεία του ΕΡΓΑΝΗ, τον Νοέμβριο το ισοζύγιο προσλήψεων-αποχωρήσεων ήταν αρνητικό κατά 82,5 χιλ. θέσεις εργασίας (223,1 χιλ. προσλήψεις και 305,6 χιλ. αποχωρήσεις) μειωμένο συγκριτικά με το αρνητικό ισοζύγιο του Νοεμβρίου 2022 (-83,6 χιλ. θέσεις εργασίας, 202,0 χιλ. προσλήψεις και 285,6 χιλ. αποχωρήσεις).

Ετήσια μεταβολή στον αριθμό των απασχολούμενων, ανέργων και του εργατικού δυναμικού

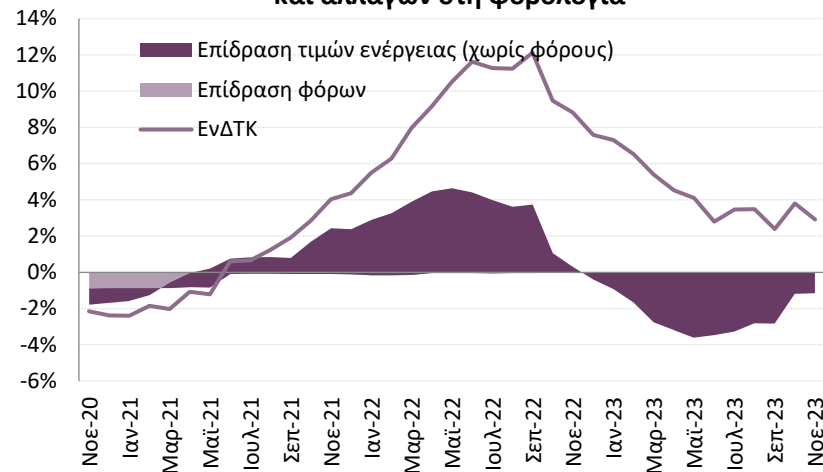

Ηπιότερος ο πληθωρισμός τον Νοέμβριο, όπως και στην Ευρωζώνη

Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ)

ΕνΔΤΚ στην Ελλάδα και επίδραση τιμών ενεργειακών προϊόντων και αλλαγών στη φορολογία

Ελλάδα: Ασθενέστερος ο εναρμονισμένος πληθωρισμός τον Νοέμβριο, 2,9% από 3,8% τον Οκτώβριο. Η υποχώρηση του πληθωρισμού οφείλεται στην ηπιότερη θετική επίδραση των λοιπών αγαθών (4,1%). Οριακά ασθενέστερη η αρνητική επίδραση των ενεργειακών αγαθών (-1,1%), ενώ παραμένει αμετάβλητη η μηδενική επίδραση των έμμεσων φόρων.

Για τον **Δεκέμβριο** ο εγχώριος ρυθμός μεταβολής ΕνΔΤΚ εκτιμάται στο 3,7%.

Ευρωζώνη: Ασθενέστερος ο πληθωρισμός τον Νοέμβριο, στο 2,4%. Τον Δεκέμβριο ο ρυθμός μεταβολής του ΕνΔΤΚ εκτιμάται στο 2,9%.

5. Δημοσιονομικά

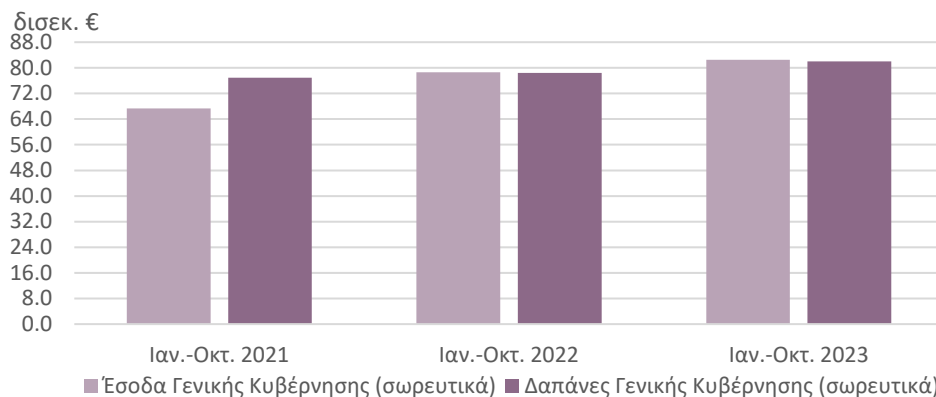
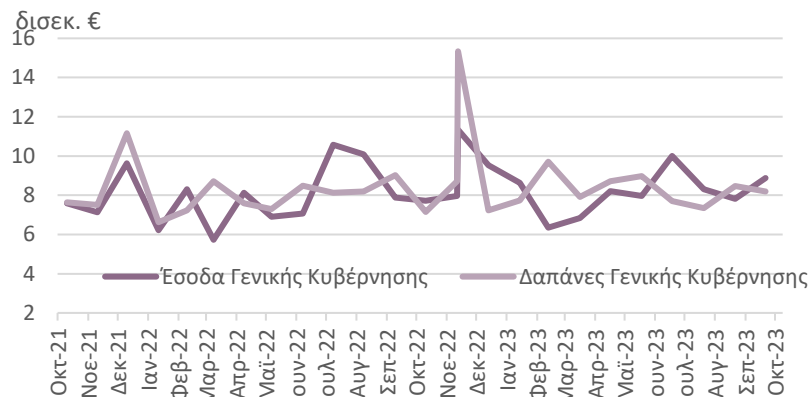
Δημοσιονομικά - Σύνοψη

- **Μικρή βελτίωση των δημοσίων οικονομικών τον Οκτώβριο** σε σύγκριση με ένα έτος πριν, λόγω της μεγαλύτερης ετήσιας αύξησης των εσόδων σε σχέση με τις δαπάνες. Η **αύξηση στα έσοδα (+14,9%)** επήλθε κυρίως από την αύξηση στους άμεσους φόρους. Η **αύξηση των δαπανών (+14,7%)** προήλθε κυρίως από την αύξηση στην αγορά μη χρηματοοικονομικών παγίων. Σημαντική μείωση στις επιδοτήσεις.
- Στο δεκάμηνο **Ιανουαρίου-Οκτωβρίου του 2023**, τα **έσοδα** ήταν €3,89 δισεκ. περισσότερα σε σχέση με πέρυσι, με αύξηση σε αρκετές υποκατηγορίες αλλά μεγάλη μείωση στις εισπράξεις κεφαλαιακών μεταβιβάσεων. Οι **δαπάνες** είναι αυξημένες κατά €3,59 δισεκ. σε σχέση με πέρυσι, με αύξηση σε αρκετές υποκατηγορίες, ειδικά στις κοινωνικές παροχές και στις πληρωμές τόκων. Σημαντική μείωση στις επιδοτήσεις.
- **Πρωτογενές πλεόνασμα** Γενικής Κυβέρνησης στην περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου (σε ταμειακή βάση) €6,32 δισεκ., έναντι πλεονάσματος €4,29 δισεκ. πριν ένα χρόνο.
- Η μέση **απόδοση των ελληνικών 10-ετών ομολόγων** κατέγραψε πτώση τον Νοέμβριο, σε 3,9%, με το spread έναντι των αντίστοιχων Γερμανικών να μειώνεται στις 128 από 148 μ.β.

Ετήσια αύξηση δημοσίων εσόδων και δαπανών τον Οκτώβριο

Αύξηση των εσόδων κατά 14,9%, από μείωση 0,8% τον Σεπτέμβριο. Αύξηση των δαπανών κατά 14,7% τον Οκτώβριο, από -6,1% ένα μήνα πριν.

Έσοδα - Δαπάνες Γενικής Κυβέρνησης*

Αυξημένα **έσοδα** τον Οκτώβριο σε σχέση με πέρυσι κατά €1,15 δισεκ. με αύξηση στις περισσότερες υποκατηγορίες, ειδικά στους άμεσους φόρους (+€755 εκατ.).

Οι **δαπάνες** αυξήθηκαν σε ετήσια βάση κατά €1,05 δισεκ., με αύξηση στις περισσότερες υποκατηγορίες, ειδικά στις αγορές μη χρηματοοικονομικών παγίων (+€586 εκατ.). Σημαντική μείωση στις επιδοτήσεις (€-364 εκατ.).

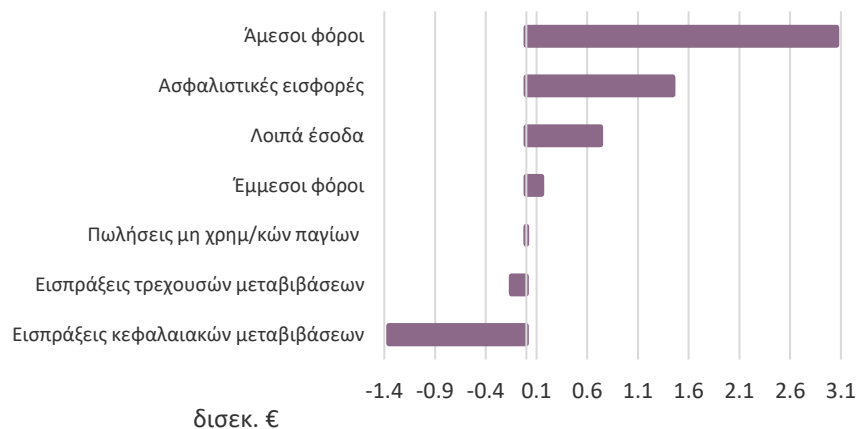
Στο **δεκάμηνο**, τα έσοδα ήταν €3,89 δισεκ. περισσότερα (+4,9%) από πέρυσι ενώ οι δαπάνες ήταν περισσότερες κατά €3,59 δισεκ. (+4,6%).

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, έως 10/2023 * Σε ταμειακή και ενοποιημένη βάση. Η Γενική Κυβέρνηση περιλαμβάνει τον Κρατικό Προϋπολογισμό, την Κεντρική Κυβέρνηση (ΔΕΚΟ, λοιπά νομικά πρόσωπα Δημοσίου, Νοσοκομεία), τους προϋπολογισμούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και των Ασφαλιστικών Ταμείων (ΟΚΑ)

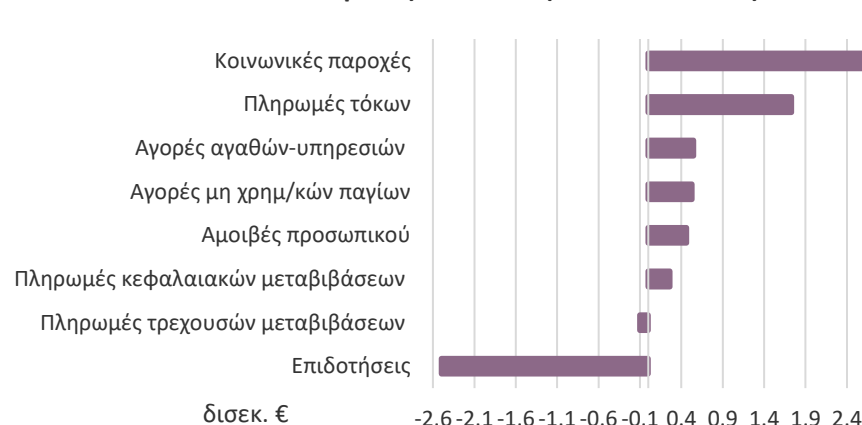
Μικρό πλεόνασμα στο δεκάμηνο, από μικρότερο πλεόνασμα πέρυσι. Βελτίωση λόγω μεγαλύτερης αύξησης των εσόδων σε σχέση με τις δαπάνες

Κατηγορίες δημοσίων εσόδων – δαπανών

Μεταβολές εσόδων (Ιαν.-Οκτ. '23-'22)

Μεταβολές δαπανών (Ιαν.-Οκτ. '23-'22)

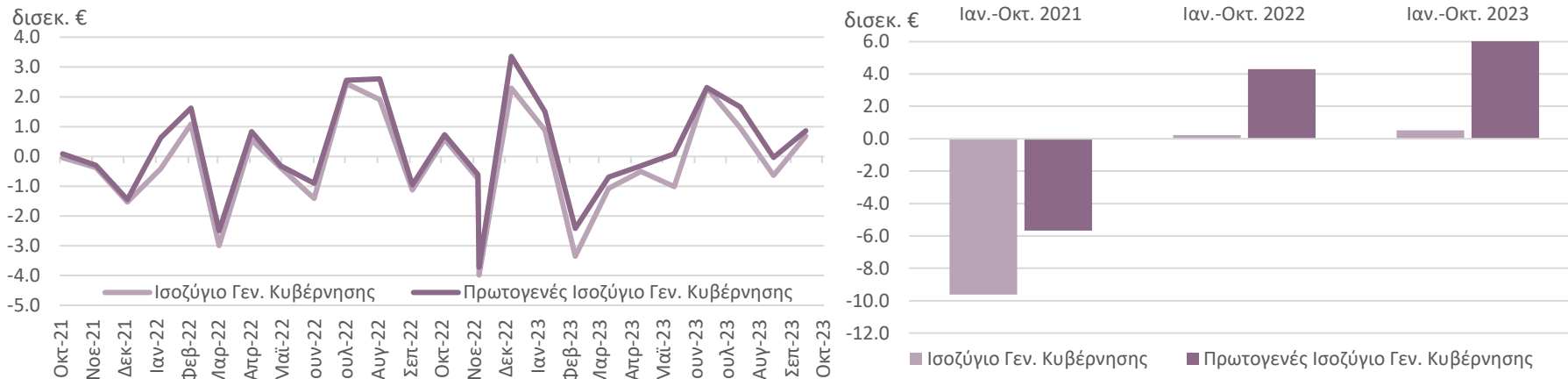
Αύξηση εσόδων στο δεκάμηνο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου σε σχέση με πέρυσι κατά €3,89 δισεκ., με αύξηση σε αρκετές υποκατηγορίες ειδικά στους άμεσους φόρους (+€3,06 δισεκ.). Μεγάλη μείωση στις εισπράξεις κεφαλαιακών μεταβιβάσεων (-€1,36 δισεκ.).

Αύξηση δαπανών κατά €3,59 δισεκ. με αύξηση σε αρκετές υποκατηγορίες, ειδικά στις κοινωνικές παροχές (+€2,65 δισεκ.) και στις πληρωμές τόκων (+€1,73 δισεκ.). Σημαντική μείωση στις επιδοτήσεις (-€2,50 δισεκ.).

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, έως 10/2023

Μικρή βελτίωση του πρωτογενούς ισοζυγίου τον Οκτώβριο σε μεγαλύτερο πλεόνασμα σε σχέση με πέρυσι

Ισοζύγιο-Πρωτογενές ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης*

Πλεόνασμα πρωτογενούς δημοσιονομικού ισοζυγίου τον Οκτώβριο ύψους €858 εκατ., έναντι πλεονάσματος €726,9 εκατ. πριν ένα χρόνο. Η βελτίωση προήλθε από τη μεγαλύτερη αύξηση των εσόδων σε σχέση με τις δαπάνες.

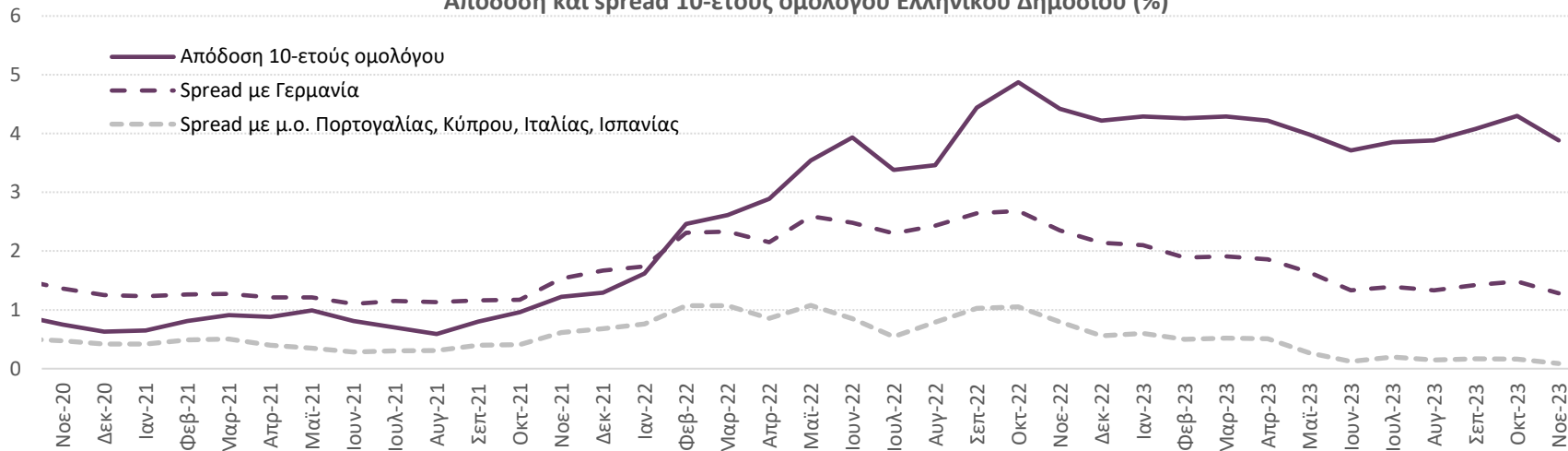
Βελτίωση Ισοζυγίου Γενικής Κυβέρνησης τον Οκτώβριο σε σχέση με πριν ένα έτος κατά €99,3 εκατ., σε πλεόνασμα €676,8 εκατ.

Στην περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου, πρωτογενές πλεόνασμα €6,32 δισεκ., έναντι πλεονάσματος €4,29 δισεκ. πριν ένα χρόνο.

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών, έως 10/2023 * Σε ταμειακή και ενοποιημένη βάση. Το Ισοζύγιο Γεν. Κυβέρνησης προκύπτει από τη διαφορά εσόδων-δαπανών της. Το Πρωτογενές Ισοζύγιο Γεν. Κυβέρνησης προκύπτει αφαιρώντας τις πληρωμές τόκων από το ισοζύγιο της.

Η μέση απόδοση και το spread των ελληνικών ομολόγων κατέγραψε πτώση τον Νοέμβριο...

Απόδοση και spread 10-ετούς ομολόγου Ελληνικού Δημοσίου (%)

... με μέσο επιτόκιο στο **3,9%** για το **10-ετές ομόλογο**, ενώ το μέσο **spread** έναντι του αντίστοιχου γερμανικού μειώθηκε σε 128 από 148 μονάδες βάσης. Η αγορά ομολόγων τονώθηκε περαιτέρω το τέταρτο τρίμηνο του 2023 από την αναβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας του κρατικού αξιόχρεου σε επενδυτική βαθμίδα από τους οίκους αξιολόγησης S&P και Fitch.

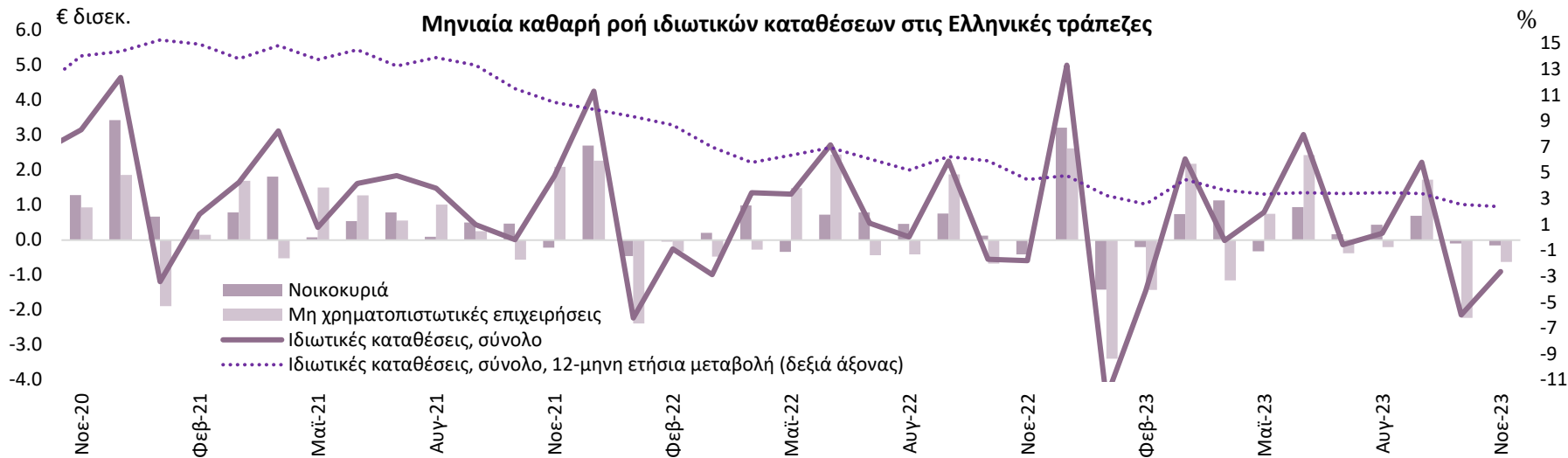

6. Τραπεζικά

Τραπεζικά - Σύνοψη

- Οι **ιδιωτικές καταθέσεις** σημείωσαν περαιτέρω μείωση τον Νοέμβριο του 2023 κατά €0,9 δισεκ., λόγω μείωσης των καταθέσεων των επιχειρήσεων και νοικοκυριών κατά €0,7 δισεκ. και €0,2 δισεκ. αντίστοιχα.
- Οι Μη Χρηματοπιστωτικές Επιχειρήσεις (ΜΧΕ) εκταμίευσαν €1,8 δισεκ. **νέα δάνεια τακτής λήξης** τον Νοέμβριο, που αποτελεί αυξημένη ροή σε σχέση με €0,7 δισεκ. τον προηγούμενο μήνα, αλλά μειωμένη σε σχέση με €2,8 δισεκ. τον ίδιο μήνα ένα έτος νωρίτερα.
- Οι **κλάδοι** της μεταποίησης, του εμπορίου και της ενέργειας απορρόφησαν κατά σειρά τα υψηλότερα μερίδια των νέων δανείων τον Νοέμβριο. Η **καθαρή χρηματοδότηση των νοικοκυριών** συνέχισε να συρρικνώνεται.
- Τα **επιτόκια νέου δανεισμού** προς τις επιχειρήσεις σημείωσαν άνοδο τον Νοέμβριο σε 6,2%, με την απόκλισή τους από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης να αυξάνεται. Τα επιτόκια νέας στεγαστικής πίστης μειώθηκαν οριακά, περιορίζοντας την απόκλισή τους από τον μ.ό. της Ευρωζώνης.
- Τα **Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ)** στους ισολογισμούς των τραπεζών μειώθηκαν περαιτέρω στο τρίτο τρίμηνο, αγγίζοντας το 7,9% των συνολικών δανείων.
- Η **χρηματιστηριακή αγορά** μετοχών κατέγραψε μικρή περαιτέρω άνοδο τον Δεκέμβριο, κατά 1,4%. Στο σύνολο του 2023, ο γενικός δείκτης τιμών κατέγραψε άνοδο κατά 39%, που αποτελεί από τις καλύτερες επιδόσεις παγκοσμίως. Η μέση ημερήσια αξία συναλλαγών κυμάνθηκε στα €107,3 εκατ. το 2023, αυξημένη κατά 51% από τα €70,9 εκατ. το 2022.

Οι τραπεζικές καταθέσεις των ιδιωτών μειώθηκαν για δεύτερο συνεχόμενο μήνα, τον Νοέμβριο του 2023 κατά €0,9 δισεκ...

... λόγω μείωσης των καταθέσεων των επιχειρήσεων κατά €0,7 δισεκ. και των νοικοκυριών κατά €0,2 δισεκ. Ο 12-μηνος ρυθμός ετήσιας αύξησης των ιδιωτικών καταθέσεων μειώθηκε σε 2,4%.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 11/2023

Οι Μη Χρηματοπιστωτικές Επιχειρήσεις (ΜΧΕ) εκταμίευσαν €1,8 δισεκ. νέα δάνεια τακτής λήξης τον Νοέμβριο του 2023...

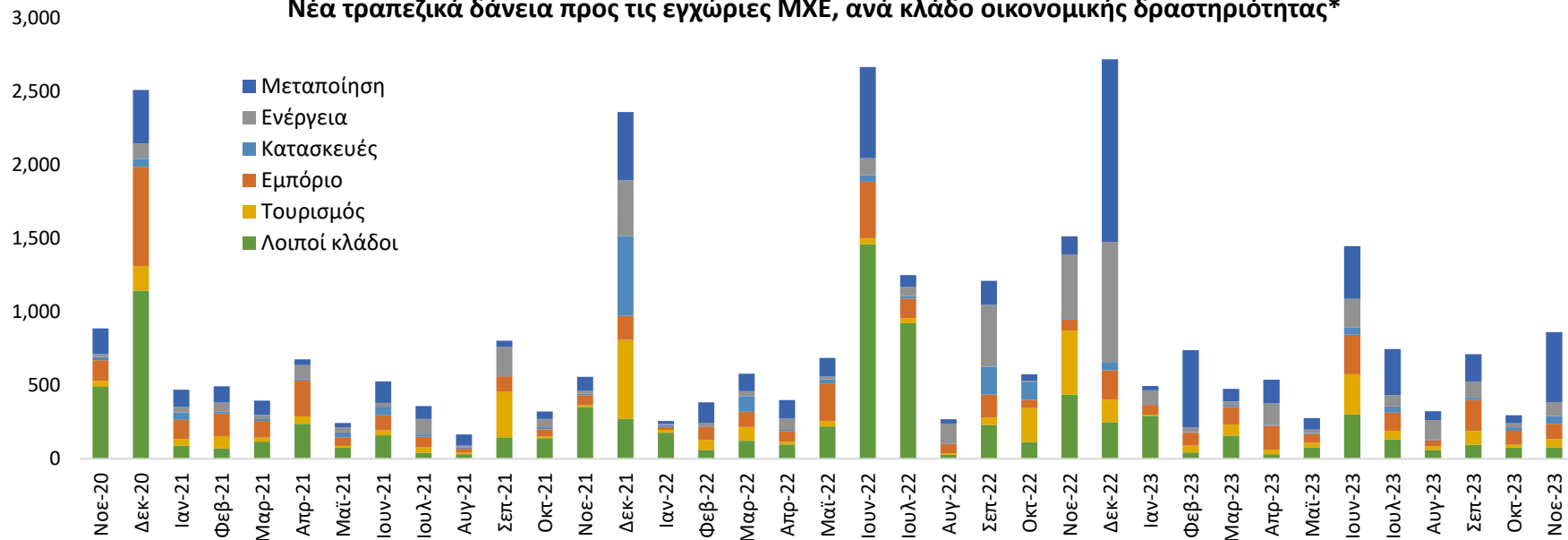

... σε σύγκριση με €0,7 δισεκ. τον προηγούμενο μήνα, αλλά και €2,8 δισεκ. τον ίδιο μήνα του 2022. Η καθαρή χρηματοδότηση των νοικοκυριών συνέχισε να συρρικνώνεται, με €264 εκατ. νέα δάνεια τον Νοέμβριο.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 11/2023

Οι κλάδοι της μεταποίησης, του εμπορίου και της ενέργειας απορρόφησαν κατά σειρά τα μεγαλύτερα μερίδια των νέων δανείων τον Νοέμβριο

Νέα τραπεζικά δάνεια προς τις εγχώριες ΜΧΕ, ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας*

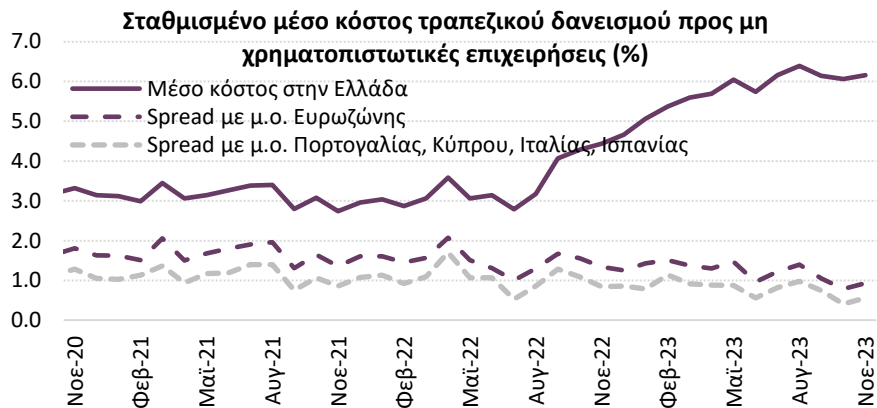

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 11/2023

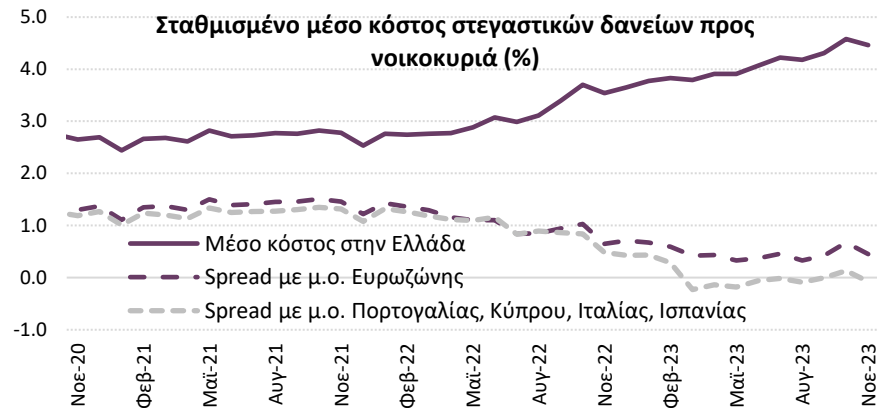
*Ως νέα δάνεια ορίζονται τα δάνεια σε όλα τα νομίματα των οποίων η ημερομηνία σύμβασης ανήκει στον εκάστοτε μήνα αναφοράς. Τα ποσά νέων δανείων ανά κλάδο αποτυπώνουν συνολικές μηνιαίες εκταμιεύσεις που καταγράφονται στη βάση AnaCredit. Η AnaCredit είναι μια κοινή βάση αναλυτικών πιστωτικών δεδομένων στην Ευρωζώνη, που δημιουργήθηκε κατόπιν πρωτοβουλίας της ΕΚΤ. Τα δεδομένα αφορούν αποκλειστικά χορηγήσεις προς εγχώριες επιχειρήσεις.

Τα μέσα επιτόκια κινήθηκαν ανοδικά τον Νοέμβριο στα νέα επιχειρηματικά δάνεια, ενώ κατέγραψαν μικρή κάμψη στα νέα στεγαστικά

Το κόστος νέου δανεισμού των επιχειρήσεων αυξήθηκε σε 6,2%, με την απόκλιση από τον μ.ό. της Ευρωζώνης να αυξάνεται σε 93 από 79 μ.β.

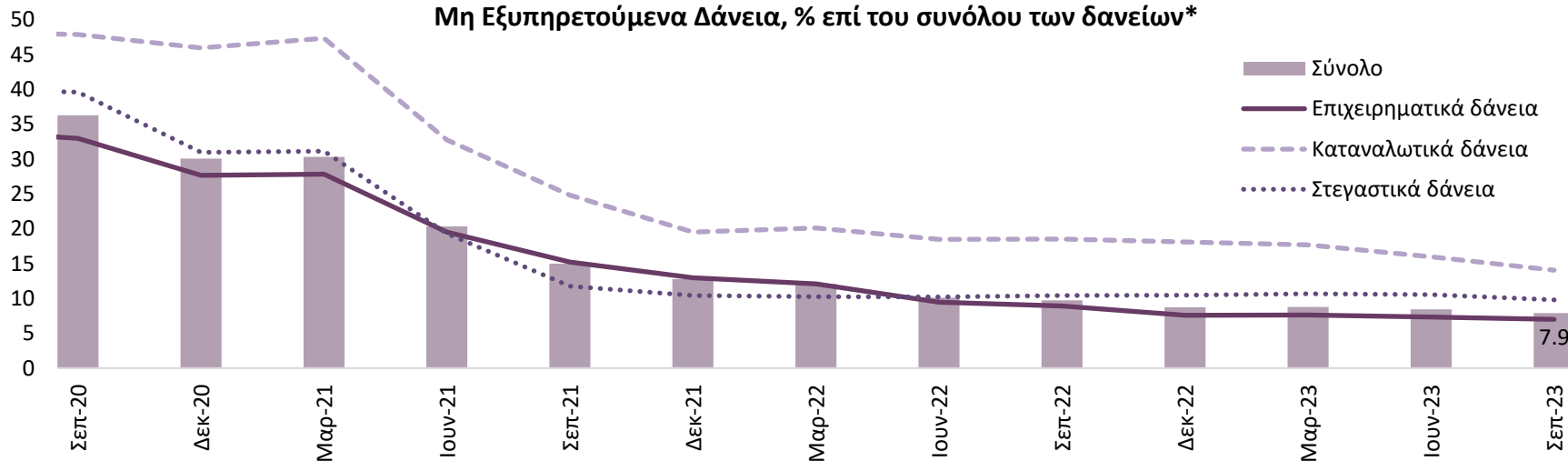
Το επιτόκιο νέων στεγαστικών δανείων προς τα νοικοκυριά μειώθηκε σε 4,5%, με την απόκλιση από τον μ.ό. της Ευρωζώνης να μειώνεται στις 45 μ.β., από 67 μ.β.

Το μέσο κόστος νέου δανεισμού των επιχειρήσεων είναι υψηλότερο του μ.ό. του «νότου» της Ευρωζώνης, κατά 56 μ.β. Αντίθετα, το μέσο κόστος νέου δανεισμού των νοικοκυριών για στέγαση είναι κοντά στον μ.ό. του «νότου».

Τα Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (ΜΕΔ) στους ισολογισμούς των τραπεζών μειώθηκαν περαιτέρω το τρίτο τρίμηνο του 2023, στο 7,9% των συνολικών δανείων

Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια, % επί του συνόλου των δανείων*

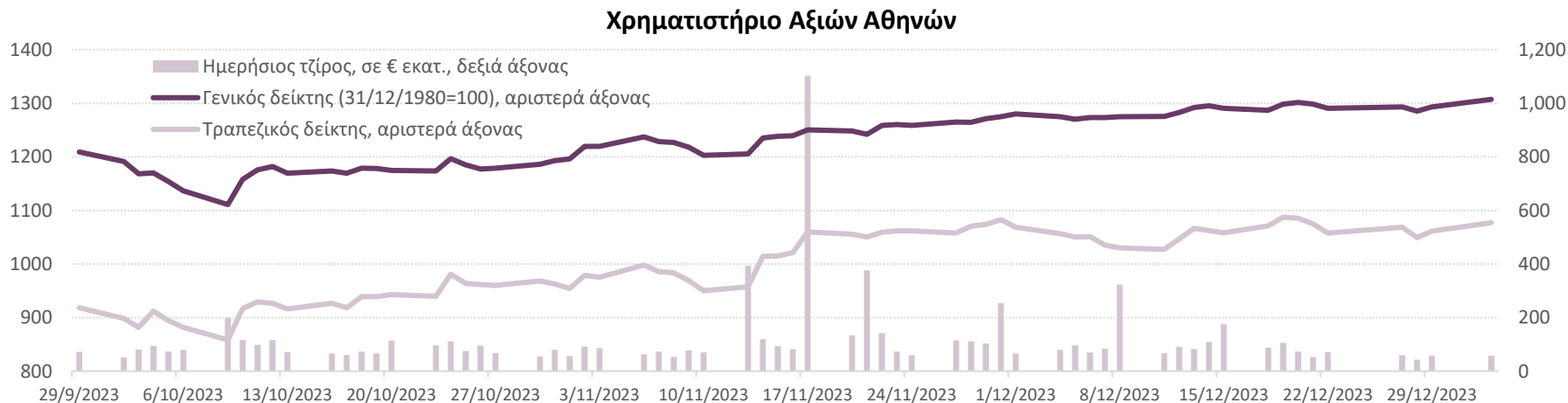

Σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο του 2023, τα συνολικά ΜΕΔ μειώθηκαν κατά € 0,7 δισεκ. ή 0,5 π.μ., εκ των οποίων τα καταναλωτικά ΜΕΔ μειώθηκαν κατά 1,9 π.μ., τα στεγαστικά ΜΕΔ κατά 0,8 π.μ. και τα επιχειρηματικά ΜΕΔ κατά 0,4 π.μ.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, έως 09/2023

* Τα στοιχεία είναι σε ατομική βάση και αφορούν σε εντός ισολογισμού δάνεια (προ προβλέψεων) των Ελληνικών εμπορικών και συνεταιριστικών τραπεζών.

Ο γενικός δείκτης τιμών των μετοχών κατέγραψε περαιτέρω άνοδο τον Δεκέμβριο, κατά 1,4%...

... με τον τραπεζικό δείκτη να καταγράφει μικρές απώλειες κατά 1,9%. Ο μέσος όγκος ημερησίων συναλλαγών κυμάνθηκε στα €94,5 εκατ. τον Δεκέμβριο, σε σχέση με μέσο όγκο ημερησίων συναλλαγών στα €107,3 εκατ. το 2023 και €70,9 εκατ. το 2022.

Στο σύνολο του 2023, ο γενικός δείκτης τιμών κατέγραψε άνοδο κατά 39%, που αποτελεί από τις καλύτερες επιδόσεις παγκοσμίως.

Πηγές: Ot.gr, έως 12/2023

7. Ενέργεια

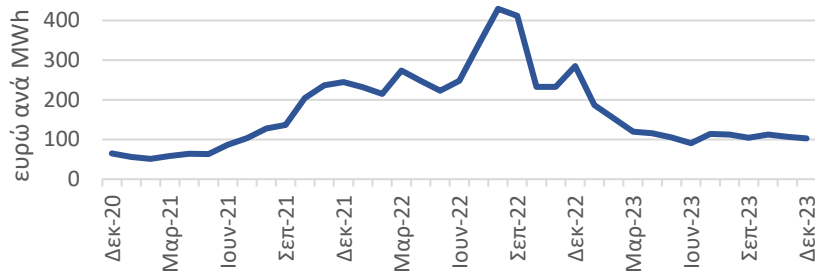
Ενέργεια - Σύνοψη

- Στην **αγορά ηλεκτρικής ενέργειας** τον Δεκέμβριο, η κατανάλωση αυξήθηκε κατά 3,6% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2022 ενώ, το κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας στη χονδρεμπορική αγορά μειώθηκε 64% σε ετήσια βάση.
- Η **εγκατεστημένη ισχύς των ΑΠΕ** τον Οκτώβριο σημείωσε αύξηση με προσθήκη 137 MW.
- Η **παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ** αυξήθηκε τον Νοέμβριο κατά 17% συγκριτικά με τον ίδιο μήνα του 2022 ενώ, το ενεργειακό ισοζύγιο ήταν εισαγωγικό.
- Η **μέση τιμή δικαιωμάτων εκπομπών CO₂** μειώθηκε τον Δεκέμβριο κατά 9,4%.

Μείωση στο κόστος ηλεκτρικής ενέργειας τον Δεκέμβριο. Μείωση της τιμής δικαιωμάτων εκπομπών CO₂ τον Δεκέμβριο.

Το κόστος ηλεκτρικής ενέργειας στη χονδρεμπορική αγορά τον Δεκέμβριο μειώθηκε κατά 64% σε ετήσια βάση

Μεσοσταθμική τιμή αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο σύστημα

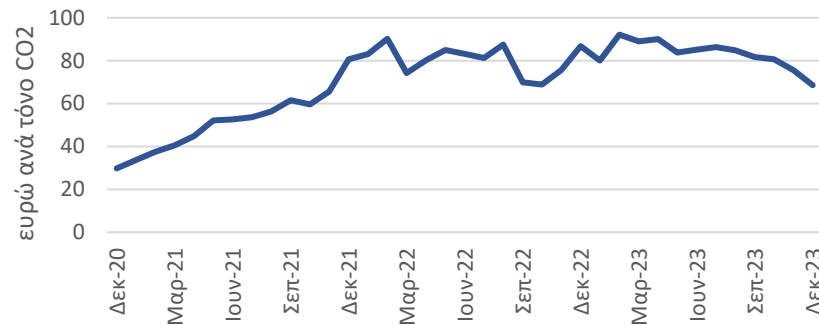

Η μεσοσταθμική τιμή αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας (Οριακή Τιμή Συστήματος) διαμορφώθηκε τον Δεκέμβριο στα 103 €/MWh. Μειώθηκε κατά 3,9% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα

Πηγή: ΑΔΜΗΕ, έως 12/2023

Η τιμή των δικαιωμάτων εκπομπών CO₂ μειώθηκε τον Δεκέμβριο

Μέση τιμή δικαιωμάτων εκπομπών CO₂ (EUA units)

Η μέση τιμή των δικαιωμάτων εκπομπών CO₂ τον Δεκέμβριο διαμορφώθηκε στα 68,50 €/tCO₂. Μειώθηκε κατά 9,4% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα.

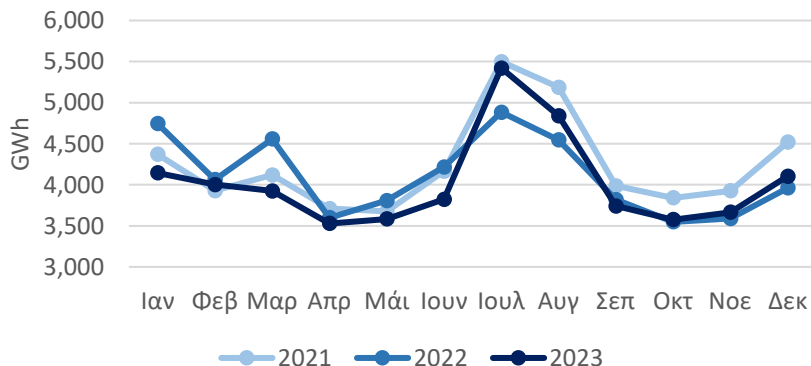
Πηγή: EEX - Emission Spot Primary Market Auction Report, έως 12/2023

Αύξηση στην κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας τον Δεκέμβριο. Οι επενδύσεις σε ΑΠΕ διατήρησαν τον Οκτώβριο τον ανοδικό ρυθμό τους.

Η κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο σύστημα διαμορφώθηκε τον Δεκέμβριο στις 4.105 GWh. Αυξήθηκε κατά 3,6% σε ετήσια βάση.

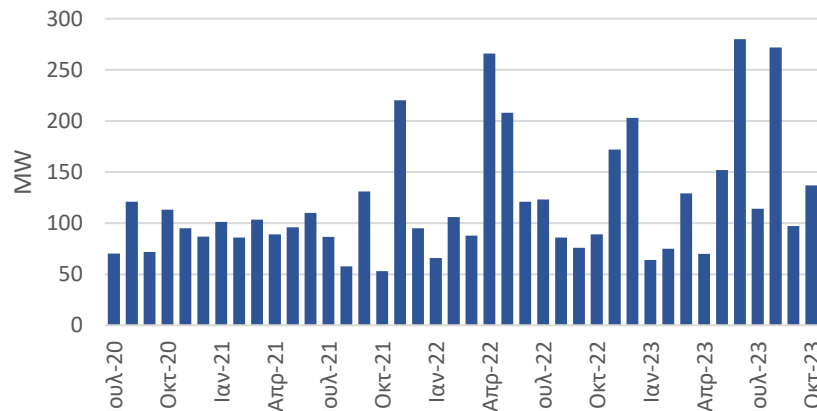
Η εγκατεστημένη ισχύς ΑΠΕ για ηλεκτροπαραγωγή αυξήθηκε τον Οκτώβριο του 2023 κατά 137 MW

Κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας στο διασυνδεδεμένο σύστημα

Πηγή: ΑΔΜΗΕ, έως 12/2023

Νέα εγκατεστημένη ισχύς ΑΠΕ

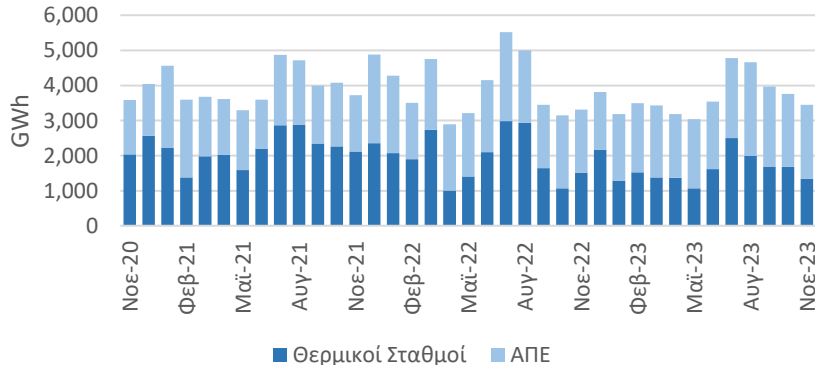
Πηγή: ΔΑΠΕΕΠ, έως 10/2023

Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από θερμικούς σταθμούς μειώθηκε και από ΑΠΕ αυξήθηκε τον Νοέμβριο. Εισαγωγικό το ισοζύγιο ενέργειας.

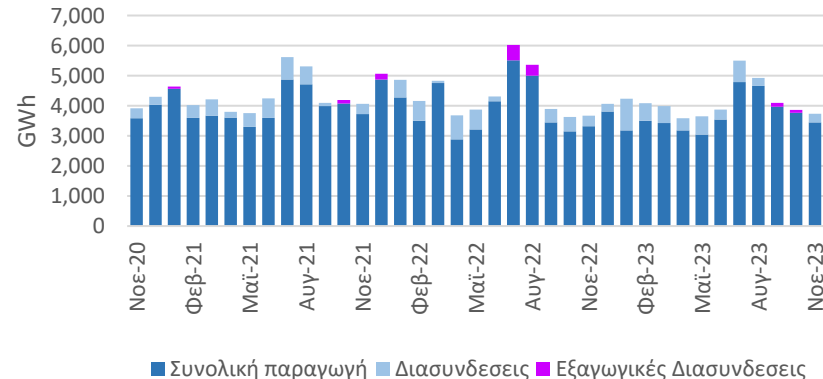
Η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από θερμικούς σταθμούς στο διασυνδεδεμένο σύστημα τον Νοέμβριο μειώθηκε κατά 11% και από ΑΠΕ αυξήθηκε κατά 17% σε ετήσια βάση

Η συνολική εγχώρια παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας τον Νοέμβριο αυξήθηκε κατά 3,9%. Το ισοζύγιο διασυνδέσεων ήταν εισαγωγικό με μερίδιο 7,7% στη συνολική παραγωγή ενώ τον ίδιο μήνα πέρυσι ήταν επίσης εισαγωγικό

Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από θερμικούς σταθμούς και ΑΠΕ* στο διασυνδεδεμένο σύστημα

Συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και ισοζύγιο διασυνδέσεων στο διασυνδεδεμένο σύστημα*

Πηγή: ΑΔΜΗΕ, έως 11/2023

Πηγή: ΑΔΜΗΕ, έως 11/2023

8. Ειδικό θέμα*

«Η συμβολή της ποντοπόρου ναυτιλίας στην ελληνική οικονομία»

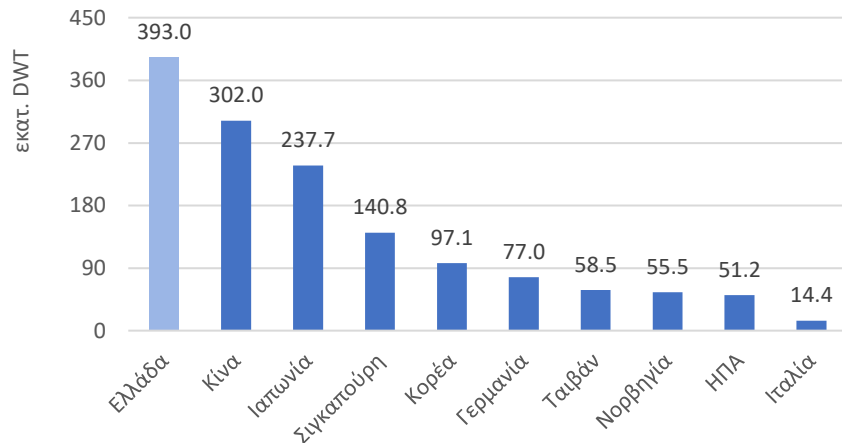
*Βασισμένο σε [μελέτη](#) του IOBE (2023) που εκπονήθηκε με την υποστήριξη του Ιδρύματος Αικατερίνης Λασκαρίδη.

Σύνοψη

- Το 2023, η ελληνόκτητη ποντοπόρος ναυτιλία εξακολουθεί να κατέχει **ηγετική θέση παγκοσμίως σε όρους deadweight tonnage (DWT)**, σε σημαντική απόσταση από την Κίνα και την Ιαπωνία.
- **Σε όρους αξίας, ο ελληνόκτητος στόλος είναι δεύτερος παγκοσμίως** (\$163,3 δισεκ.) ακολουθώντας τον στόλο της Κίνας (\$179,7 δισεκ.), με τη μέση ηλικία του να διαμορφώνεται χαμηλότερα από τον παγκόσμιο μέσο όρο.
- Σημαντικό το επενδυτικό πρόγραμμα των Ελλήνων εφοπλιστών (3^ο μεγαλύτερο παγκοσμίως). Τα **κεφάλαια χρηματοδότησης των ελληνικών ναυτιλιακών από τράπεζες** (ελληνικές και ξένες) μειώνονται από το 2008 και μετά, αλλά **παραμένουν σημαντικό μερίδιο του ενεργητικού των τραπεζών**. Ο ελληνικός στόλος αυξάνεται σταθερά τις τελευταίες δύο δεκαετίες, ενώ συμπληρωματικά με τραπεζικό δανεισμό, αξιοποιεί εργαλεία χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing) κυρίως από ασιατικές χώρες, χρησιμοποιεί ίδια κεφάλαια αλλά και διευρύνει την πρόσβαση στις αγορές κεφαλαίου.
- Συνεκτιμώντας τις πολλαπλασιαστικές επιδράσεις, **η δραστηριότητα της ναυτιλίας σε όρους ΑΕΠ** εκτιμάται σε περίπου €14,1 δισεκ. ετησίως κατά μέσο όρο την περίοδο 2018-2021, αντιπροσωπεύοντας περίπου το **7,9% του ΑΕΠ** της χώρας. Για κάθε €1 προστιθέμενης αξία που παράγει η ναυτιλία, το ΑΕΠ της χώρας αυξάνεται κατά περίπου €1,2.
- Η **επίδραση της ναυτιλίας σε όρους απασχόλησης** εκτιμάται σε 86,3 χιλ. θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης, ενώ περίπου €1,9 δισεκ. **δημόσια έσοδα** στηρίζονται στη ναυτιλία άμεσα ή έμμεσα από τις πολλαπλασιαστικές επιδράσεις. Κάθε θέση εργασίας στην ποντοπόρο ναυτιλία στηρίζει (μέσα από τις έμμεσες και τις προκαλούμενες επιδράσεις) 4,6 θέσεις εργασίας στο σύνολο της οικονομίας.
- Επιπλέον, η ναυτιλία υποστηρίζει δραστηριότητες εντός και εκτός υδάτινων μεταφορών (ναυτιλιακό πλέγμα).
- Στις κύριες προκλήσεις της ναυτιλίας συμπεριλαμβάνονται θέματα που σχετίζονται με την απανθρακοποίηση του κλάδου και τις νέες τεχνολογίες, τη μειωμένη προσφορά Ελλήνων ναυτικών, τη μείωση της δύναμης του ελληνικού νηολογίου (σημαίας) καθώς και το ευρύτερο φορολογικό πλαίσιο.

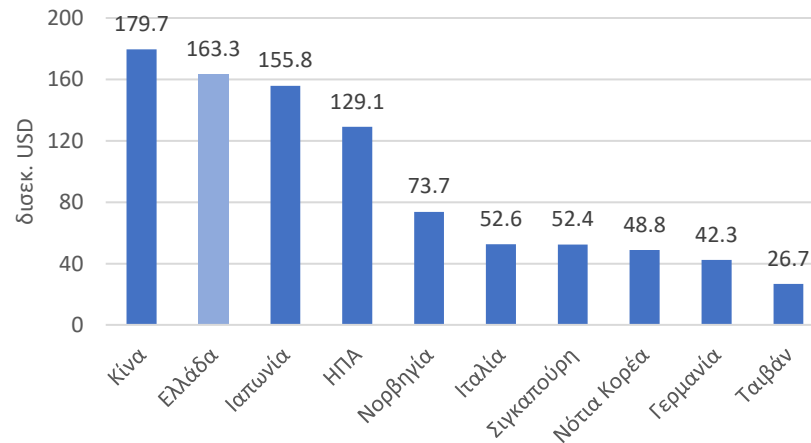
Ο ελληνόκτητος στόλος είναι πρώτος σε χωρητικότητα (σε DWT) και δεύτερος σε αξία μετά τον στόλο της Κίνας

Top-10 πλοιοκτησίες (εκατ. DWT), Αύγουστος 2023

Πηγή: UNCTAD

Top-10 πλοιοκτησίες, αξία στόλου*, Αύγουστος 2023

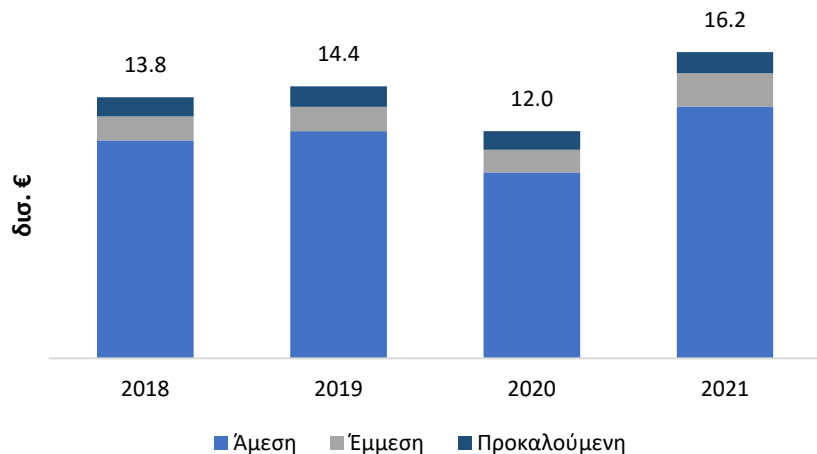
Πηγή: World Fleet Monitor, Clarksons

Ο ελληνόκτητος στόλος χαρακτηρίζεται από υψηλή αξιοπιστία και ανταγωνιστικότητα δημιουργώντας ευνοϊκότερες συνθήκες για την αντιμετώπιση των θεσμικών προκλήσεων της επόμενης περιόδου (π.χ. απανθρακοποίηση υδάτινων μεταφορών)

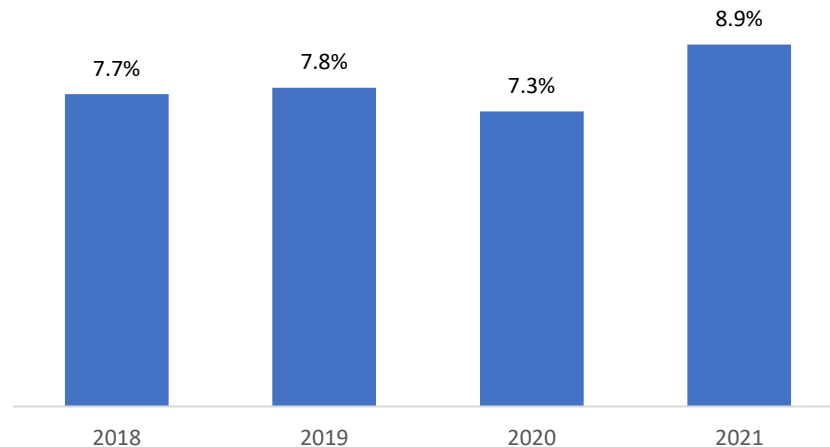
* Περιλαμβάνει πλοία της ποντοπόρου ναυτιλίας και της ακτοπλοΐας άνω των 100GT

Η συνολική συμβολή* της ναυτιλίας στο ΑΕΠ εκτιμάται σε περίπου €14,1 δισ. ετησίως κατά μέσο όρο μεταξύ 2018 και 2021.

Συνεισφορά της ναυτιλίας στην ελληνική οικονομία, σε όρους ΑΕΠ, 2018-2021

Συνεισφορά της ναυτιλίας, ποσοστό του ΑΕΠ της χώρας

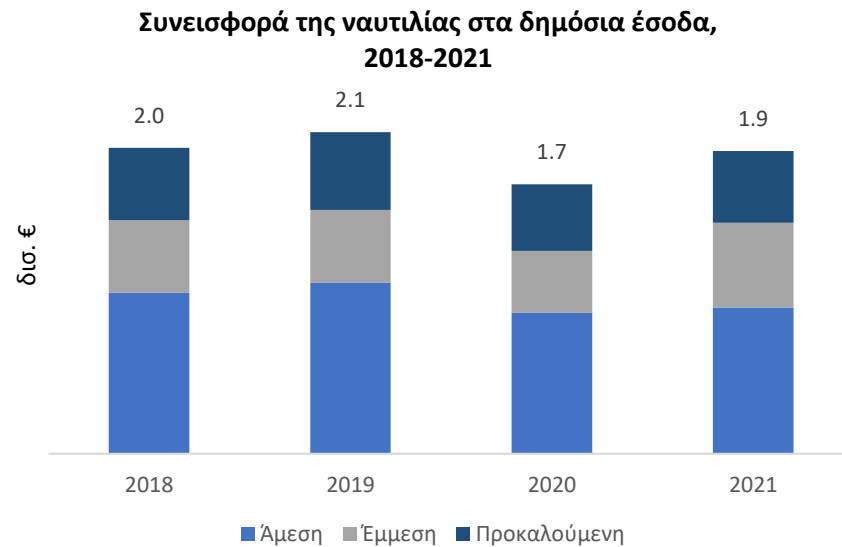
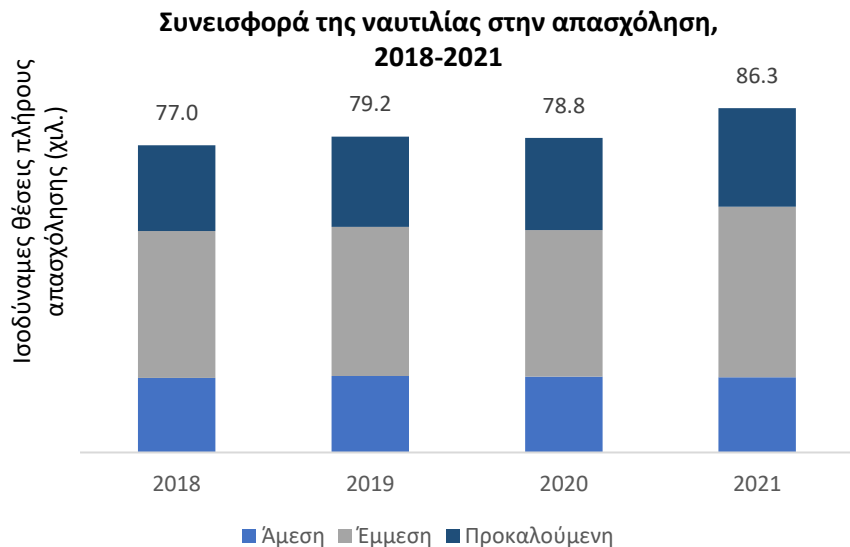

Η συμβολή της ναυτιλίας στο ΑΕΠ της Ελλάδας το 2021 ανήλθε σε 8,9%, υψηλότερα και από την προ-πανδημίας εποχή. Η ναυτιλία αντιπροσωπεύει περίπου το 7,9% του ΑΕΠ της χώρας την περίοδο 2018 και 2021, ενώ για κάθε €1 προστιθέμενης αξίας που παράγει η ναυτιλία, το ΑΕΠ της χώρας αυξάνεται κατά περίπου €1,2

Πηγή: Εκτιμήσεις IOBE (2023)

* Δεν περιλαμβάνονται στην εκτίμηση οι καταλυτικές επιδράσεις στον τουρισμό

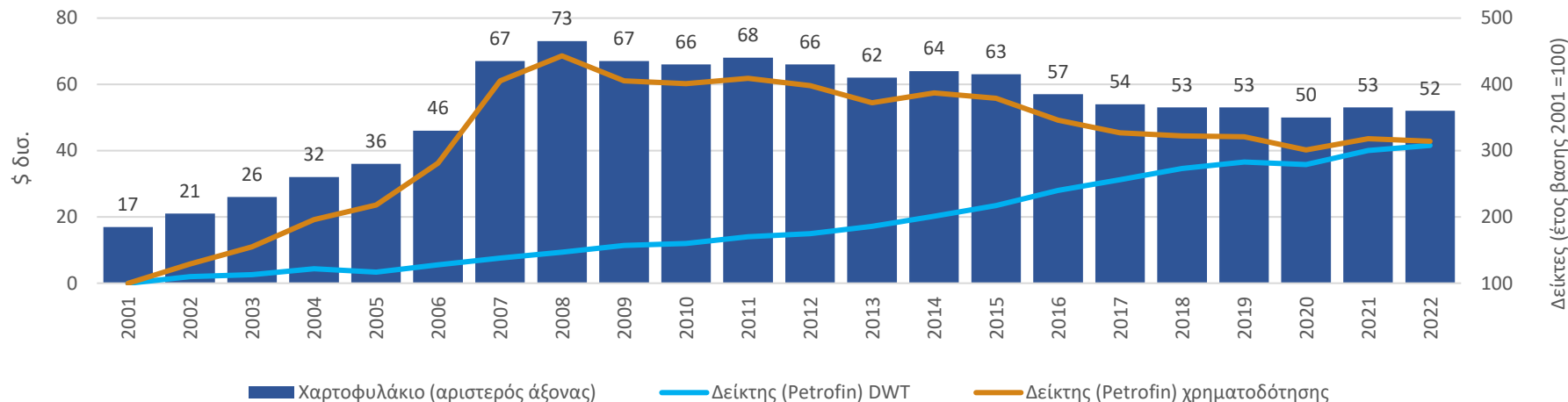
Αντίστοιχα, σε όρους απασχόλησης η ναυτιλία συντήρησε το 2021 περίπου 86,3 χιλ. άτομα ενώ συνεισέφερε €1,9 δισ. στα δημόσια έσοδα.

Κάθε θέση εργασίας στις υδάτινες μεταφορές στηρίζει 4,6 θέσεις εργασίας στο σύνολο της οικονομίας. Η συνεισφορά της ναυτιλίας στα δημόσια έσοδα μειώθηκε κατά την πανδημία και ανέκαμψε το 2021, ωστόσο σε χαμηλότερο επίπεδο από την προ-πανδημίας εποχή.

Τα τραπεζικά κεφάλαια χρηματοδότησης της ελληνικής ναυτιλίας κατέγραψαν κάμψη την τελευταία δεκαετία, παραμένουν ωστόσο υψηλά, ενώ ενισχύεται η χρηματοδοτική μίσθωση (leasing)

Χαρτοφυλάκιο τραπεζικής χρηματοδότησης της ελληνικής ναυτιλίας

Τα τραπεζικά ναυτιλιακά κεφάλαια (ελληνικές και ξένες τράπεζες) μειώνονται από το 2008 και μετά, ενώ ο ελληνικός στόλος αυξάνεται σταθερά τις τελευταίες δύο δεκαετίες (δείκτης DWT), μεταξύ άλλων μέσω της ανάπτυξης της χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing) κυρίως από ασιατικές χώρες, από τη χρήση ιδίων κεφαλαίων αλλά και την πρόσβαση στις αγορές κεφαλαίου.

Πρόκληση η προσαρμογή και η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής ναυτιλίας στο διαρκώς μεταβαλλόμενο διεθνές περιβάλλον

Διεθνείς και ευρωπαϊκές πολιτικές για την κλιματική αλλαγή και την περιβαλλοντική προστασία

Τεχνολογικές εξελίξεις

Πρόσβαση σε σύγχρονα χρηματοπιστωτικά εργαλεία

Περιορισμένοι έλληνες ναυτικοί

Μειωμένη ελκυστικότητα ελληνικού νηολογίου

Φορολογικό πλαίσιο

Συγκριτικό φορολογικό μειονέκτημα των ελληνικών ναυτιλιακών έναντι άλλων που είναι εγκατεστημένες σε άλλα καθεστώτα φόρου χωρητικότητας (εντός ή εκτός ΕΕ).

▶ DISCLAIMER

By receiving this document, the Recipient accepts and agrees to be bound by the following obligations and limitations:

The above material has been prepared by Attica Bank and IOBE for the exclusive use of the selected parties to whom it is delivered. Neither the whole or any part of the information in this presentation may be disclosed to or used by any other person or used for any other purpose without the prior consent of Attica Bank.

Neither Attica Bank nor any of its connected persons accept any liability or responsibility for the accuracy or completeness of, nor make any representation or warranty, express or implied, with respect to, the information on which this material is based or that this information remains unchanged after the issue of this presentation. In addition, the reader of the material agrees that Attica Bank and all “connected persons” neither owe nor accept any duty or responsibility to the former, whether in contract or in tort (including without limitation, negligence and breach of statutory duty), and shall not be liable in respect of any loss, damage or expense of whatsoever nature which is caused by any use the reader may choose to make of this material, or which is otherwise consequent upon the gaining of access to the report by the reader.

The content of this material should not be construed as a solicitation or a recommendation. It has been prepared for information purposes only and is purely indicative. It does not constitute an offer or invitation for sale or purchase of securities or any of the businesses or assets described herein or any form of commitment, advice, recommendation or valuation opinion on the part of Attica Bank or its connected persons. No part of this material should form basis of or can be relied upon in connection with any contract or investment decision or commitment relating thereto.

This material should not be regarded by the Recipient as a substitute for the exercise of its own judgment and the Recipient is expected to rely on its own due diligence, if it wishes to proceed further.

Additionally, the Recipient should not construe the contents of this material as legal, tax, accounting or investment advice. The Recipient should consult its own independent counsel, tax and financial advisers as to financial, tax legal and related matters concerning any transaction described herein. This material does not purport to be all-inclusive or to contain all of the information that the Recipient may require or request.

The present material may contain targets, prospects, returns and/or opinions which obviously involve elements of subjective judgment. Any opinions expressed in this material are subject to change without notice. Forward looking statements may also be contained. Attica Bank gives no undertaking and is under no obligation to update these targets, prospects or potential statements for events or circumstances that occur subsequent to the date of this material or to update or keep current any of the information contained herein and this material and there exists no representation that it will do so.

Actual results will vary from the projections or targets mentioned and such variations may be material.

In this notice “Attica Bank” means Attica Bank S.A. and its “connected persons” means the shareholders, subsidiaries and the respective directors, officers, employees and agents of each of them

ATTICA BANK S.A.

Financial Analysis Sub-Department

23 Omirou Str. 106 72, Athens, Greece

e-mail: InvestorRelations@atticabank.gr

Tel.: +30 210 3669132

Fax: +30 210 3669410